

**VYBOUŘENÉ
SMUTKY**

—

Antonín Sova

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Vybouřené smutky

Antonín Sova

Znění tohoto textu vychází z díla [Vybouřené smutky](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Aventinum v Praze v roce 1922.

Text díla (Antonín Sova: Vybouřené smutky), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 8. 11. 2024.

OBSAH

MLADÉ BOLESTI	9
Sloky o provinění duší	10
Vězeň bolesti	11
Bezmocnost	12
Bolesti často zasmály se	14
Zrazený snem	15
Jepice kolem lamp	16
O sklepníku a jeho milé	17
Melancholická vzpomínka	18
Fueramus Pergama quondam	19
Posměch očí	20
Meditace při víně	21
Zlé masce, dříve přátelsky se tvářící	22
Vrak	23
Balada o ztroskotaném titánovi	24
Tíseň	27
V létě po vydání Zlomené duše	28
Žena na pitevním stole	33
Teď nelze žít, bych neztížil si žití	37
SMUTEK Z DOMOVA	38
Tou cestou zlý jít musil skutek	39
Podzimní elegie	40
O potměšilé krajině	42
Hořký sonet	44
K smrti smutno	45
Skica ku „Caritas“	46
Mladému vězni na Borech v roce 1895	47

Havran	48
Já do možností nových	49
Tragické sloky	50
Víra spiklenců	51
MECENÁŠ	52
SOUMRAČNEM VĚKU (Náčrty k Vybouřeným smutkům) ...	62
Květ nesmrtelnosti	63
Evropa	64
Variace předešlé myšlenky	65
Staří známí	66
Melancholie života	67
Modlitba satanova	68
Bože velký	69
Sloky	70
Do světlého lesa, jenž zapomenutím se nazývá	71
Čekal jsem	72
Hostina života	73
Minulost	75
Naivní reliéf hladu	77
Hrůza zamlklé bídy	79
Kosmický pohřeb	80
Píseň náhlé bolesti	81
Zhnusení	82
Do sebe vnořen	83
Když všecko odkvetlo	84
Fragment	86
Odcizení milenci	87
Utrpení touhy	88

S koncem XIX. věku	91
Po přečtení zprávy filantropických dam	92
Ještě jsou orli	94
Černý rytíř	96
Zpíval jsem za rána	99
Sloky	100
Sentimentální chvíle	101
Z velkoměstského osamění	103
Píseň nenávisti	104
Píseň rváčů přemožených	105
Píseň závislosti	106
Píseň touhy po jiných obzorech	107
Píseň o lživé myšlence	108
Píseň znepřátelení	109
Píseň úzkosti	110
Píseň „Zase o jednom dni“	111
Pozdrav bouřlivé noci	112
Rezignace	113
<i>Nemají prý rádi rozkvetlou, nádhernou sloku</i>	114
Glosa	115
Sloky	116
Zamyšlení	117
Ubitá myšlenka	118
Dnové	119
Sloky	120
Refugium	121
Sloky	122
Konec slavného tažení	123
Šly touhy a naděje	124
Sloky	125

Černá píseň	126
Když ránu člověk čeká	127
Rozednění duše	128
Kosmická pouť	129
Tušení	130
VYBOUŘENÉ SMUTKY	131
Emblém knihy	132
Řeka	133
Po bílých nocích	137
Duše a luza	138
Moderní Betlém	143
Dvě noci	145
Bizarní sen	147
Agónie	151
Žluté květy	152
Meditace	153
Smutek satanův	154
Kondor	156
Umění severu	159
Pastorále	160
Vyšel jsem v přítmí	161
THEODORU MOMMSENOVI	162
Ediční poznámka	166

MLADÉ BOLESTI

1892-1898

Sloky o provinění duší

*Upravit lepší poměr člověka k člověku,
toť jest: zreformovati samo božství.
Z debaty tehdejších dob*

A jak by smír velký nastával již.
Zda vykoupení vše obětováno?
Proč, duše, proč stále přemýšlíš
na sobecké svoje ráno?

Kdopak ti více zbraňoval
než ty, ó sama, v tvém štěstí?
Kdo z nadějí vlastních více rval
si zelené ratolesti?

Kdo byl to, jenž moh tak ubíjet
den ze dne své vroucnější žití?
A kdo to jen přišel sebe i svět
a jiné zotročiti?

Ty, která to jsi, ať tvá či má,
či kdekoho z žebráků, králů,
na všech vás jak vina olbříma
tíž spočívá všelidských žalů.

I osud příštího člověka
jen z vás to krvavě klíčí
a z vás to pouta odvěká
vzbouřených vězňů křičí.

Vězeň bolesti

Já do záhad zašel jsem
a ze záhad vyšel.
Já nad sebou ptáky pět
jsem někde slyšel.

Jsem vězněm své bolesti
a přikován k stěně.
Je okno v ní našťestí.
Jím vyhlížím denně.

Už někdy si necením
dnů smutného žití:
nad zamčeným vězením
když hvězdy svítí.

Když v moře se rezavá
loď odvážně tratí.
Když mládež tam v pobřeží
si tancem dny krátí.

Pán smutků mne uzavřel
na zámek v té věži,
bych za lidské štěstí mřel,
a smutek můj střeží.

Bezmocnost

Svítá nad krajinou
v bílých jarních dnech.
A my vlastní vinou
hynem v osidlech.

V středu loupežníků
každý okraden
s kletbou na jazyku
čeká příští den.

Uměli nás obři
pevně přikovat,
mocní, chytří, dobří,
do skonání snad.

Obři Kykloповé,
Sny a Osudy.
Lži a Pravdy nové,
klamů obludy.

Vzdor nám vzali, něhu,
sřízli dravčí spár,
na zjevení břehu
zhasli ohňů žár.

Zámky pobořila
černých rukou sta,

Medúza se vpila
naše na ústa.

Svítá nad obzorem,
lesy kouří mhou.
Kam jít s mrtvým vzdorem,
s něhou ubitou?

Bolesti často zasmály se...

Bolesti často zasmály se:
My tolik těžce bolely,
my poznaly, jak srdce chví se
a našimi mře pocely.

A zasmály se, jako duha
své barvy nad luh vhodily.
I vyšla bolest, vyšla druhá
a v lehkém tanci kroužily.

Na šíjích černých perel šňůry
se vzduly rejů od vichřic.
A zpět když klesly, noční můry,
ty rány bolely zas víc.

Zrazený snem

O srdcích krásných s údery věčně radostnými
kázat chtěl na rozcestí setkavších se věků.
Ve vlastním domě však nikdy se potom neseťkal s nimi:
Zůstal mu úžas zrazené důvěry ke člověku.

O hrdém člověku sníval, o blescích v zraku jeho,
ale proč mrzáky za sebou viděl se ulicí plížit?
O ženách vykupitelkách života blaženého, —
ale proč rozmarů loutky cítil se dotěrně blížit?

O láskách, do věčnosti kosmem jež metají klasy,
stromy a trávy, prosnil, květný vzmach pokolení.
Městy, jež prošel však, záštím své cenily zuby rasy,
bolesti jejich hasly jak jepice jednodenní.

Jepice kolem lamp

Zahrada v přítmí dvora... Bláznovsky
blikají lampy temnou zelení
staletých stromů. Jejich obrovský
je klid a neslyšné jich šumění.

Sem, hlupče! Sklepníku! — Zdá se, že chřadne?
V pitomém běhá kolem třeštění.
Tetřívci zavánějí pečení
podzimním vzduchem. Večer chladne, chladne.

A piští hudba, plechy řvou, dav hostí
od stolu kolísavě vstává... Sedá.
Prázdni se... Odliv... Strakatina šedá. —

Na talíři pár ohryzených kostí. —
— Kdos vedle seznámil se s dámičkou
a hned si odvádí tu maličkou.

O sklepníku a jeho milé

Ta, která sála, upír vysátý,
Smrt, pohřbívat šla k slunce západu.
Přihlouplý sklepník, ve frak upjatý,
s dámičkou přibyl v smutků zahradu.

Na milencovy předtím útraty
do rána krásná kvetla nálada.
Pak řekla: Že je hlupec proklatý. —
Že naposled s ním spí. — A nerada. —

To bouří vztek... Když ne, tak navždy spát.
A naposled... Leč ještě milovat.
Ať ničí nebude, když jeho není.

Toho se nenadála, s kým a jak,
a že tak brzy hloupě zavře zrak.
Tak bez pomsty. — Tak bez opovržení. —

Melancholická vzpomínka

Počkejte... Zda si někdy vzpomenete
na světlé modříny na kraji lesa?
Tam celá léta teď již nepřijdete.
— Modříny vysekali blíže lesa. —

Tam o samotě vždycky snění kleté,
žaloby, protesty mi srdcem třásly.
Počkejte, zda si na to vzpomenete?
Dětské lásky. Pohádkově zhasly.

Před léty dvaceti jsme se tam vídali
s tou bledou holkou, honem, jak jí říkali, —
oh, já ji uměl vydráždit všecku!

Ale už tehdy příliš vážná byla, —
pak se mi vdala... A po prvním děcku
utekla muži, pak se otrávila.

Fueramus Pergama quondam...

Jen přišla a zářila chvílku
ztajena pod masku.
Lze divit se tomu tílku,
i modrému podvazku.

Tři k ránu jsou... Čas má dýlku, —
tak dejme si otázku:
zda lehla již na postýlku,
zda myslí na lásku?

A vyžilí, plešatí blázni
své šampaňské za noci prázdní.
Sál pustne... Panáci zbledlí

dál baví se, o ňadrech, tretech,
o milenkách, psech a květech,
a o ženách, které je svedly!!

Posměch očí

Žal, který zdrtil, očima
se dívá drze cizích lidí.
Nás nešetřnost dojíhá
pohledu, jenž nám v nitru slídí.

Lítostný oheň rozdýmá
se každou drobnou srdce pídí.
Očima z ledu hroznýma
kdo chápe z cizích to, co vidí?

Žal, který zdrtil, může být,
jen žena mohla zasadit
a démon, jenž tvou duši rve.

To baví... Krásným divadlem
je zřít tě, rozdrčena zlem
a ubitého do krve.

Meditace při víně

Dny fádňí jdou jak přípřež dokola,
stroj automatu mlátí v poli prázdném.
Čeho se srdce, čeho dovolá,
klesá-li po propasti svahu srázném?

A sníš a vidíš kroužit sokola.
To budí touhu v tempu vzletět rázném.
Zda podlehne duch aneb odolá?
A proč se na to ptát? Dialog s bláznem.

Ctihodní dnové! Vím, lze připíjet
a odpouštět... Má víno rudý květ!
Bůh ochraň dosud nerozkvetlé růže.

Hle, ruka pevně pohár uchopí,
ač neví, zda to žalost utopí,
či zda se přec jen radost zrodit může?

Zlé masce, dříve přátelsky se tvářící

Ta maska, — kterou jste byl jednou vy,
ta vyseděla u mne mnohý den.
Hle, krev lpí na vaší teď korouhvi.
Já měl být mrtev — a vy vyléčen.

Jste vyléčen? Jsem mrtev? Smutnou ví
pěst vaše vytáčku: že pravdou sen.
Z té masky, kterou jste byl jednou vy,
se přes noc loupežný stal gentleman.

Každý tak prudce cítí bolest svou.
Pěst každý na svůj výboj zdviženou,
mstít musí to, co štve ho, bez pokoje.

Ač mrtev nejsem, cítím hrozný stesk:
Krev z pitevních vy nesmazal jste desk.
Och, v nemocnici duchů tesklivo je.

Vrak

A nechci uslyšet hlas vyčítavý
z cest, křižovatek, jež jsem pominul.
Jak hledím nazpět, stříká proud tam dravý.
Oh, někdo zmizel tam a zahynul.

Já přeplul náhodou a mnozí jiní.
My nazí na balvany usedli.
Zesláblost, mdlobná únava nás viní
z marného žití, výraz ubledlý.

O záchraně na pevném břehu sníme,
a zdá se nám: Jen slunce vzkřísí zas.
Však ne, ne: Prudkým sluncem uhoříme.
Nám nezvyklý je slunce plný jas.

My přepluli. Však hladem vysílení
padáme, každý mře, jak procitne.
Příšerný zápach mrtvol k zadušení
a kolem hlavy tlící, bezcitné.

My přepluli, — však pýcha neplá v zraku.
My přepluli... Však čin se utopil.
Z našeho dalo by se soudit vraku
na velké naděje, na velký cíl.

Balada o ztroskotaném titánovi

Vrak zakolísal... A on klel
jak starý námořník.
Hm... Ženu s sebou a děti měl.
A ještě ten hloupý psík.

Ted' celou prací: Ve chvatu
ucpávat tisíc děr.
Ucpána jedna. Druhá tu.
A dávno je ztracen směr.

Vylévat vodu lopatou:
tím čas si jen ukrádal.
Den ze dne, věčně, holahou.
Toho se nenadál.

Tam k těm chtěl břehům, slunovrat
kde v květy rozpuká.
A tragických kde není ztrát.
Ni návrat, rozluka.

Chtěl cestou lidstvo připravit
na změny v královstvích.
Umět si najít boha... Chtít.
Mít zcela nový smích.

Mít zcela nový, mocný pláč
před lidství zrozením.

Své opovržení mít... Nač?
Za vše, co chátrá s ním.

Chtěl o bezvládí divochům,
chtěl vlnám a ptákům pět.
Být kazatelem proti zlům,
jež rodí starý svět.

Chtěl zpívat uschlému rákosí
o stříbrných polibcích mlh.
A travám o rozkoších za rosy,
když palouk do tmy vlh.

Chtěl dubům pět o rakvích vonících,
jichž míza chladivá.
Pět vinným o Svědomí zvonících,
když zvonů zní kladiva.

A teď... Ten děravý, sliznatý vrak
se nehne ze stojatých míst. —
A žena se nehýbá také tak.
A dětem se hrozně chce jíst.

A žena má hluboké oči ty,
jak děsné propasti.
Vrak pluje dávno rozbitý
do jiných oblastí.

To ví se... Ale ten lopaty ruch?
Šum vody vylité?
Dál doufat v cosi dráždí sluch.
Dál... Možno-li? — Nevíte? —

Tíseň

V prsou ji nosím, zapřísáhlou zlobu
z otravy dnů, jež jsme si ztížili.
Snů hudbou počínaly, ale k hrobu
se krokem skutečnosti plížily.

Za rána listí ozlacených tancem
zpívaly kraje: Znáš ten rosy chlad?
Teď zkrvácen a s urvaným svým žvancem
přemýšlím večer: Dál se rvát?

Odbyt a zklamán, s přimknutým rtem hrdým
jsem někde propásl svůj okamžik.
Jde noc... Nad soustem znechuceným, tvrdým
jen hudbám dávných jiter šlu svůj dík.

Noc... Ticho je, že ani červotoči
se nehnou v rakvích lidských idejí.
A teskno mi, jak pohřbů o výročí
když do lamp olej přilejí.

V létě po vydání Zlomené duše

I

Kraj zatichlý bez zvědavce
a obdivů panorám.
Přes balvany dojdeš k lávce
bos chladnou travou tak sám.

Pták jíká... A modré kvítí
plá z bažin důvěrou snivou
a zelené kobylky svítí
třeslicí šelestivou.

II

Na všechno čisté, co bývalo,
si vzpomínáš prudce a náhle.
Vrcholy sosen chladících
zní stony táhlé.

Na osmahlé ramínko polibek
kdy dával jsem, čistý, jí kdysi.
Hle, z vikýře myslivny jeřáby
zarudlé visí.

Tu potměšilá cikánka
z čar vyčtla v ruce jí:

že umřít musí můj snědý květ,
dřív než se naději.

III

Dnes ze mne se malý dravec stal,
snad klamy a ztrátou.
Buď láskou jsem vášnivou miloval,
neb zabil hrou jedovatou.

Jak dravec já visel přibitý
v nesmírné výši,
a dole jsem stopoval s úsměvem
epopej myší.

A z rodu dravců si vzpomínám
rozletů po horách.
Já dívám se na myší nárůdek
v národních spižírnách.

Na generaci, jež maličká,
bez křídel, bez drápů
tancuje lidem k radosti
před hejnem otrapů,

na generaci, jež propásla
svou tvůrčí hodinu,
bez radosti teď, bez bolesti,
bez tvůrčích odstínů,

na generaci, jež otročí,
bič vládní v mase svém,
vyteklé oči zpod obočí
upřené na smutnou zem.

IV

Měl bych se mstít za zpupnost tu
těch duševních invalidů,
za hroznou beztvůrčí žebrotu
rozlezlou kam jen přijdu.

Umění květ byl zašlapán,
však psavci populární,
když zneceněn byl a vysmíván,
i program zjednotvární,

šedivý program estétů
odvary očkující
před novotami rozletů,
před vředy jich couvající.

Vždy podlý se našel kazatel,
vždy protiv prostředníci,
vždy tvůrci kompromisních zel,
odpadlí bojovníci.

V

Literát... Škemrá každý z nich,
před dveřmi buržoů prosí.
Literát... Nabízí příběhy své,
koš anekdot na trh nosí.

Literát... Monopol hlupáků
je odvěta literatura,
popularizujících nuzáků,
všech psavců sinekura.

Kdož chcete najít čistý květ,
vkus nehledejte davu.
Své kořeny zapusťte do země,
však mějte v oblacích hlavu.

VI

Jak bolí to, bolí... Prostřednost
se drze dotírá.
Však dravec ten rozpne křídla svá
samotou vesmíra.

Houfně a v stádech rodí se
však havěť laciná.
Literát... Škemrá každý z nich...
Děj, který napíná.

Literát... Klobouk nastaví,
by vyškemral si přízeň.
Ať zatím zemře, kdo cítil hlad
po kráse a hrůze žízeň.

VII

Svět čistý býval kdys, jenž rozkvétal
adeptům umění v zahradách stmělých.
Teď chytrák řepu sel a klidíval,
korunkám smál se květů osamělých.

Pár řemeslníků, pár všetečků,
pár obchodníků zpeněží své lány.
Květ divuhodný podryt od křečků.
Jich chodbami záhony zkřížovány.

Žena na pitevním stole

Já potkal ji kdysi... Mladá hořela studem a marnou touhou a děla: Já vyšla jsem z domu a nemám teď nikoho. Ubozí byli ti, kteří mne zrodili. Rvali se v hádce o sousto chleba. A bych jim je nebrala, slabým, já vyšla v pozdní té noci.

Kdos na mostě klnul. A v nadlidské výši se týčili svatí, a řinčely vozy a čivy tak tupé již, s bolestí vnímaly, v sluch řezaly zvuky, však temno nad domy, věžmi a kostely se smytým smíseno zlatem a s modrem nebes rostlo.

A teď jsem již věděla, ztracená: Nikdy se nevrátím, nikdy, že naposled zřela jsem přirostlou jizbu k trámové půdy, že naposled dlela jsem s rodiči, nadávkám naslouchajíc, a že mi tam nepatří pranic než květiny zapomenuté.

A vyšla jsem... Zoufale bála se něčeho: s muži se setkat, těch znajíc výstrah z dětství, nešťastně zdupaných družek, jež lkaly, proklínající zkažený život muži, již nasytivše se jich, s dětmi je v náručí zanechali.

Tak nerozhodnuta, leč odvážná plížila jsem se k mostu, loď dole jak z ocele lákala světly dvou bdících oken, jez hučící lákal, kde za dětství mnohé jsem prostála chvíle, kde znala jsem všechna místa, kře, každý kout bílého kláštera.

Kam, ke komu jíti? Já neznala cesty a ani nehledala, vše lhostejno bylo v té chvíli. Tam, kam mne povedou oči.

Já domova nepoznala, mne neznámo jeho kouzlo.
Teď nad řeku schýlena věřím v bezpečnost temné hloubky.

Já snila kdys, kdokoliv dobrý by do malé vzal mne jizby,
v níž nespokojí se lenivá krasavice a tučná,
jež o zábavách sní, bez práce, bez povinnosti k muži,
jenž vysiloval se prací, co ona dobývá hlupce.

A snila jsem, aby mne na loktech hýčkal ten, zklamaný jinou,
ten, s přítěží bezcitných loutek, jenž klopýtá životem mlčky,
já přála si, aby poznal, že vroucí jen vítězí srdce,
že prohrál život, kdo otročí, otročí prázdné kráse.

Ten nepřišel, o němž jsem snívala. Nezasnoubil se nikdo
s mou bídou a s bolestí mojí, s vrtochy mladých žalů.
Rád neměl, jen tělo mé pokořit chtivými pohledy toužil
a za chvíle zaplacené chtěl okořenit svou radost.

A Pane, už nevím, co snila jsem. Viděla jsem však záhy,
že za tu hanbu, již poskytl by život, by nestálo žítí,
když nabízeli mi šperky, jež družky by neodmítly,
i zlato, jež mnohá si cení nad věrnou lásku mužů.

Já v lásku jsem nevěřila, šla zpovzdálí, myslíc na ni,
a nemohla jsem jí žít, že plakala vězněná ve mně.
Já nemodlila se k svatým, že nepřispěli mi nikdy,
by zkrátili moji cestu, jež v každodenní šla zmatky.

Já v svaté jsem nevěřila, šla kolem a neznala jmen jich,
mně lhostejni byli jak náhrobky bílé hřbitovů krásných,

já mezi hanbou a smrtí podél cizích šla zahrad,
vždy určena sít a zalévat záhony pro radost jiných.

Jak opilá šla jsem někdy, kdy bílé zakvetlo jaro,
kdy za hudeb večerem teplým šli milenci stuleni k sobě,
a zmučení muži šli, hněvem žen, žárlivých na jejich milenky,
a ženy, jež toužily po tanci, zábavě, hovoru s mládím.

Mně někdy se zdálo, že omdlévám, slyším rozkošné zpěvy
těch věcí, jež nežily, z pokojů bílých vil v zeleni skrytých,
mne volaly dětské hračky a výbavy z prádelníků,
ze zrcadel, skříní se smály oprášené sošky.

Já zadívala se na pohyb záclon, kde zdálo se mrtvo
a román jsem snila. Jak vzduly se záclony... Bylo však jisto,
že smějící se v zoufalství komus, kdo hledal a nenašel
v manželství:
„Hle, ubožáčka, jak zklamala bílá, hloupoučká žena.“

Kdy v nemluvné chvíli jsem zřela: Jdou milenci vyčerpáni.
Jí za pasem vadnou růže, on za listem lupen serve,
chce výměnou pohledů sedrané srdce druhé najít,
tu křikla jsem po lásce, rvala si vlasy, jak sražená bleskem.

Mé družky mívaly muže. Ti rvaví byli a snědí,
ti líbali je i krotili ranami pěstí a bičů,
a přece se milovali jak dravci, zbrocení krví:
ba já jsem vždy toužila po ranách milujících rukou.

Ne, nepřišel nikdo, mne nezranil láskou a nesblížil ranou
a výhrůžným ramenem neobjal tělo jak svěceným kruhem,
by přístupu neměl jiný, bych jinému nepatřila,
jen tomu, od něhož radost i bolest brát stejným je štěstím.

Kam, kam teď půjdu, je lhostejno. Vím však,
že dneškem jsem ztracena,
že nikdy se nenavrátím, že žít i umírat těžko.
Se žhnoucími zorničkami, vržena na rohy ulic,
nuž, vaše jsem, bezejmenní. Což není dnes noc mé smrti?

Teď nelze žít, bych neztížil si žití

Zbledla jste?... Od které to, které doby
já přestal měkkým být? A přístupným?
Přijde-li pes, jsem psem, jen ke člověku
já Kristovými slovy promluvím.

Někdy je slunce, výsknu, někdy šerá
noc sametová zděsí srdce mé;
někdy to ticho... Zdá se mi, že hniji,
a jindy hřmí to duší... Žijeme?

Podivín ponurý a nebezpečný,
dřív poníženým křesťanem jsem byl.
Teď nelze žít, bych neztížil si žití
a za sebou bych mosty nespálil.

SMUTEK Z DOMOVA

1894-1898

Tou cestou zlý jít musil skutek...

Já dlouho šel... Krajiny mrtvě snily,
nad nimi oblaka se trhala.
Žíznivě jaksi ptáci z květů pili
a nálada se smutnou stávala.
Hlídaly černé sosny něčí smutek
a stály po dvou kolem cesty mé.
Tou cestou, zdá se, zlý jít musil skutek.
A stále na to cestou myslíme.

Jsem já to? Jiný? Přede mnou? Či za mnou?
V zatichlé lesy kroky zapadly.
A stopa ta je ztracená, je klamnou.
Jak prudce žal tě svírá chapadly.
Neb dlouho šel jsi. Dlouhá noční bdění.
Ten smutný kraj, měst nočních odlesky,
bran černých taje, vesnic kuropění,
rozlehlost pastvin, jitřní rozbřesky.

Je smutek dlouhý. Rty jsou žhavé, zprahlé.
Tu noha sjíždí, tu se zaboří.
Mýt slunečná se otvírá ti náhle:
tam zveselená tlupa táboří.
Zkradené jí a pije, rozvýskaná,
mne nevšimla si — a já vytušil:
To veselost, svědomím nezlekána.
A pod ní skryl se, zlý ten skutek skryl.

Podzimní elegie

A listí žloutne... Padá, padá zas.
Zpívá si jako průvod hudební
když dálkou zachází, kde západ has
alejí topolů a hoří v ní.
A ať jsi doma, přece zdá se ti,
že vítr cizí zavál přes lesy.
Chceš-li si zplna hrdla zapěti?
Nuž zpívej... Srdce se tak neděsí.

V tvůj domov Dravec často přilétá
sem přes lesy a kopce, vybírá
ze sýpek zrní, síně vymetá,
i z krve o daň tebe vydírá.
I o tvůj jazyk proklatě se rve
a od věků sní, jak ho ponížít,
znamení vpálit nemilosti své
a vše, což jeho bylo, vždy mu vzít.

Však národ přestal včera stádem být
a na porážku hnát se nedá dnes.
To musilo vztek honců probudit
a zuřivost, již honácký měl pes.
A vůbec... Za tu hanbu Evropy
já, člověk vzchopený, se nezardím.
Jsou do Spravedlnosti průkopy!
Svět nechť se diví pokáceným zdím.

Tvůj národ vyrost... Ale zapomněl
se přec jen sevřen v cizím područí.
Nezničil plevel, nevyrval se, žel,
byl otrokem, pán jemuž poručí,
jenž o osudy jeho starati
si zvykl, celé věky, cizinec,
jenž frivolně los počal metati
s kumpány o nejvyšší jeho věc.

Jsi arci doma... Cítíš všecku lež,
jak před vnuceným bolet násilím,
sám o sobě však nerozhoduješ,
jsi připoután, jsi věčně odvislým,
vždy někdo do tvých pevných sází stop
i osud svůj, tvých kříží smysl cest,
je zavalí kletbami žhnoucích zlob,
a cítit dá svou nenávistnou pěst.

Jsi ovšem doma... Domov krásný je
a bory šumí tiše v skalinách.
Za nimi sní kdos, jak tě zabije
a jak by ti kol krku kličku stáh.
Ten pocit divný... Bdíš a každý hlas
počítáš, nasloucháš, čím šumí bor.
A listí žloutne... Padá, padá zas.
A tys dál starý, důvěřivý tvor.

O potměšilé krajině

Je daleko výhled po kraji.
Tu nedělám ničeho. — Celý den zřím. —
Tam v rybnících děti se koupají
a shrbení starci jdou úbočím.
Je vysoké slunce, jasný les
a široké dýmají panorámy.
Jen úbočí lesnaté, horský tes
se špičatí jak dvě vlčí tlamy.
Kdy slunečno, ve dne je na míle zřít,
má zázračná obloha hedvábný svit.

Jak slunce krvácí za horou:
To potměšilá však krajina.
Po rybnících fialové mhy mrou,
za zázrakem zázrak zhasíná.
A vlčí tlamy už číhají,
jdou stíny lesa, jdou v černém kápí, —
hle, z rybníků mlhy se zdvihají
a vlčích tlam v mlhách se bělí drápy,
tak potměšile šlehly sem
odkryty v parách měsícem.

Ne, nelze již věřit krajině. —
Večer se sevřel v zamlklost,
už mdlobu zřím jeho po stíně,
po dělnické bídě zoufalost,
po rakvích, jež vezou kdes, nouzi zlou, —

po prachu za kočáry marný vzkřik,
po mrtvých vsích poddanost minulou
a otrockou zastrašenost, zvyk,
a v obrovských plochách panských lad
já cítím rozbitých chalup hlad.

Hořký sonet

Už dávno jsme nežili krvavou bouří v dějinách světa.
Dnes idyly kramářů nastaly, nálady vyčkávavé.
V tom bezvětrí rdoušení sliby bez ovoce mřeme a květu.
My spokojili se s málem: být pokrmem pro zvíře žravé.

My příliš se lekali kasemat, revoltních idejí vzletu,
i pokrvácených dlažeb i odpůrců krve žhavé,
přes uliční bouře, jež vyšlehly z demagogických retů,
my nedošli k společné práci v té noci Rakouska tmavé.

Vždy bezcenné životy útekem k hanbě jsme uchovali,
kdy dějinné vážky se houpaly, sklánějíce se v chvění
na stranu odvážnějších, kdož do konce setrvali.

My seli, však pro jiné... Sklízeli, pro jiné... Chtěli jsme býti,
však pro jiné... Zlekaní, zkrotlí a zotročení,
my, neschopni svobody dobýt, my, neschopni svobodně žíti.

K smrti smutno

Je už tak smutno k smrti v koutě u vyčichlého vína,
píseň o svobodě učit zpívat nerozumné děti,
co sousední barbaři necení si tě ani jako člověka,
jenž má právo žít, milovat, bouřit, nenávidět?

Bez vášně a mládí jít. Nikomu nemoci věřit!
Věčně jen rozumovat ve svých lokajských šatech,
dojídat zbytky mis, utírat poplivanou svou tvář,
krčit se zbaběle nad každodenním chlebíčkem!

Kde je aspoň jeden veliký nezaprodaný duch,
jenž schopen je rozepnout bolestná, orlí křídla
a zahořet sírným plamenem nesmírné myšlenky?

Zbyli tu nějakí páni z Roupova, nějakí páni Berkové.
A ti si především svorně rozdali nějaké úřadky.
Tam dole zvěř umírá za jich věc bez nadšení.

Skica ku „Caritas“

Rozkolnictví a rouhání, výsměch, hněv a bolest,
ať vše to žije v duších odvážných, dobrých a silných.
My toužíme po bouřích, zhnusením idylického kramářství,
chceme vidět ropuchy mrtvé podél cest za svítání večera.

Zdvihne-li se však soumrakem netušených zámyslů,
hne-li se něčí štít neb ruka, budeme do rána bdíti;
a neřeknem „Caritas“, bláhové slovo pro okamžitou zápletku,
nad hroby rdoušených nesmluvíme se s vrahy,
jež dobře známe.

Nebudem slabšími než jsme a pokornějšími než umíme
a kořist z našich výpadů budiž duchovním životem jiných,
a ztráta naše budiž diskrétně ztajena hrdým smíchem.

Tak ještě by dalo se chvíli žítí v dvacátém století
a v touze po bouřích, zhnusením idylického kramářství
bránit své velké sny před úsměvem shovívavým.

Mladému vězni na Borech v roce 1895

Ty pláčeš ve vězení hrozným stesknutím
po žití bonhomů, žen horkém objetí,
a vášní rozleptán a hned zas pohnutím
se stáváš dítětem v tom ztuchlém doupěti!

Eh, babo! Zas jak my. Co raděj nebrousíš
své nehty o ztuchlé věznice vlhké zdi,
a pomstou krvavou se napřed netěšíš?
Miláčku, vzpamatuj se slovem: prokletí!

Proklínej! Koho, víš! Uč jiné proklínat!
Tím velká hymna záští dá se vštěpovat,
msty rytmem barbarským se raduj tvoje krev!
Což nevíš? Přes hnojiště chlebíčkářů,
vznešených zlodějů, chráněných lhářů,
že zabouří msty, pomsty, pomsty řev?!

Havran

Viděl jsem ho ustaraného, sešlého, pustou plání
sníh vál šlehavý přes bílé sosny; rákos
nad ledem bývalých bahnisk chřestil v dlouhém lkání,
vítr pískal, vítr na zmrzlé pískal prsty.

Světa, lhostejné oči flegmatiků,
z křovin po sněžném kraji začla bdíti
pod nebem hlubokým, temně ocelovým,
které věští mrtvou tmou, psů vytí.

Kmotře, cos melancholický? Co je ti? Smuten
rozjímáš? O čem? — Teď se hnul, z rozklenutých
větví křoviny křídly rozbrázdil mrazivé ticho,
večer stmívavý, plný otvorů světél žlutých.

Nermuť se! Nevděčné pro zvěř i lidstvo teď časy!
Ale brzy — znenadání! — pohoduješ, mrzoute hloupý,
záhy, královsky pohoduješ! — Pohostí tě asi —
Evropa, plna mrtvol a páchnoucí krve.

Já do možností nových...

Já do možností nových jsem vyklenout chtěl most.
Jen přítomnost je pravda a lež je minulost.

Já s tím, jež kdys jsem vraždil, chtěl dobrý zase být,
a člověka jak bratra a naděj svou chtěl ctít.

A jak bych duši ženy zdvih choulostivě v dlani
a soucitně a dlouze, tak bez hněvu zřel na ni,

to všecko v jasné chvíli, kdy vše se propadá,
i příčiny i bolest, zlo, jež nás ovládá.

Chci, toužím zapomenout, čím nemohl jsem růst
a čím můj život trpěl a krvácel a pust.

A než jsem sklenul most, on zřítíl se mi, spad.
Hlas hrozný světem zněl, jal se mi posmívat.

Ze zrušených smluv mocných se ozval hlas mi, řek:
Pojď, můžeš bít zas, vraždit... za starých podmínek.

Já vyzbrojiv se k Bohu se pomodlil a šel
a zabíjel jsem bratra a sestru zabíjel.

Tragické sloky

Tam dole v pomořích se stíny shromažďují
a z osluněných hor se orli zdvihají.
Já nevím, s hrozivým proč skřekem poletují,
a v chatrčích proč žalmy zpívají?

Krev lidskou z dálek cítit... Hnusně čpěla.
Že revoluční ne, však otročí.
A z temnot pozdvihla se mstivá čela,
imperátorsky truchlá obočí.

Zlý rozmar z nich i pozdní slza kane.
Vy mladí, krásní, být se musíte.
Pohřební věnce věkům uchystané
jsou na útraty států uvité.

Víra spiklenců

Kdo stále před bitvou,
ten znaven čeká.
V obzoru kouře jsou
a krvaví řeka.

V ní mosty zbořené,
zář ohňů v chlumech,
kraj vyvrácen z kořene,
vsi, města v rumech.

Nám šaškové v táboře
dny dlouhé krátí.
Pár hlav visí nahoře
a větrem se klátí.

Však nedovedem se bát,
msty blízka chvíle.
Vzduch dýšeme vzdorů, zrad,
vědomi cíle.

MECENÁŠ

1899

Ulice fádni a rovná, kde není ani jednoho stromu. Ráno v září jiskří se v oknech, chodci ve spěchu zamlkle přecházejí křižovatkami. Tramvaj vyjíždí z konce ulice, zatopené sluncem a blíží se zvětšuje svou siluetu. Podzimní nálada města. Balkony se zastřenyými okny.

*Mladý muž
(k svému staršímu soudruhu):*

Zde půjde Mecenáš... Neb řeklo se mi, najisto v ten den, v tu hodinu jej mohu uvidět.

Jeho průvodce:

Toť věru pravda. Shrbený je trochu stařeček, neb záda se mu shrbila, když v cizích službách byl.

Mladý muž:

Vše jinak jsem si představoval... Velikou hostinu duší, velkou srdcí hostinu já očekával v těchto slavných místech. Na samotě své dávno tužil jsem kdes křídla bouřit nad výspami v šeru a moře velkých kras a hukot vášnivých bolestí výt jsem slyšel oním směrem.

Jeho průvodce
(*sarkasticky*):

K hostině duší nebývá tu přístupu.
Je policejně od let zakázána,
neb málo duší napočtlo se k těmto hostinám.
A tyto duše neměly buď žádných srdcí,
neb tato srdce bez duší se nízko plazila,
že jedna druhou nevystála jíti před sebou
neb vedle sebe aneb za sebou.
A ostatně to vše, co nazýváte Duše:
Ty duše podplatil teď Mecenáš.

Mladý muž:

Vy žertujete stále. Tento suchý tón
jsem slyšel poprv zde. Zdá se být obranou?
Neb ještě něčím více: protestem?

Jeho průvodce:

Nu, snad by mohl být i výpadem.
Tak proti všemu, čím zde lidé žijí,
čím triumfují dnešní dny, co v módě,
co politickým fenoménem zvem,
co samozvanci a co modlami.
Chápete dobře, dobře, mladý příteli.
Kde vším je tradice a ničím jiným,
je program stejný také pro zítřek,
pro příští rok i celé řady let.

A program váš buď lehkým: s vlky výt.
A tomu programu se přizpůsobte,
to budiž vaším svatým úkolem.

Mladý muž
(úzkostlivě):

Cos vězí zákeřného v slově tom.
Já jinak viděl vše a jinak chápal. —
Tažení generická odmítám.

Jeho průvodce:

Jste příliš, příteli můj, kategorickým.
Zde nemluví se „ano“ ani „ne“,
to odedneška, vězte, škodí vám.
Leč jednoho jen z magistrů a doktorů
i sněmovníků až si poslechnete,
vy hladce hře té naučíte se,
hře na schovávanou, tož s pojmy „ano“, „ne“.

Mladý muž:

Mně úzko je zde jaksi odvězíra.
Neb míjivý ten život dojal mne. —
Ti všichni, s nimiž promluvil jsem dosud,
jsou rozerváni, plaši, úskoční,
jak zezadu by útok čekali
a poněvadž jsou slábi, líto mi
těch potměšilých, pomluvačných hlav.

Jeho průvodce:

A proč jste přišel tedy?

Mladý muž:

Přišel jsem,
bych zased také k duši hostině,
jak děl jsem již. Mně stačit nemohly
sny, v které zapředla mne samota
a příroda v své jednotvárné kráse,
hor ticho, hloubka srázných údolí,
mne vše to mládím, jarem uspávalo
a lhalo mi svou lstivou nádherou.
Mne táhlo to k Severu myšlének,
kde drsnější a chladná příroda
se o srdce a duše příliš nestará,
kde člověk sám a v boji s životem
si nové světy musí vytvořit,
sbít vlastní koráby a stkáti vlastní plachty
a z nejvyšších hor snést stožáry,
je na pobřeží chmurném otesat
pod mraky, jež se valí, nevlídné,
pak čekat s lodí větry příznivé,
jež táhnou v jednu chvíli, zřídka tak
ku nové zemi dosud neznámé.
Neb často orli táhnou odtamtud
ve výšce nesmírné a sluncem jiskřící
a na stožár se spustí s pozdravem
a o jich bytí dávají ti zvěst.

Sbít vlastní lodi, čekat, poslouchat
úsměšky kolemjdoucích, a když vše
sneseno, zbudováno, volně žít
dny rozkoše a štěstí.

Průvodce:

Hehe, hehehe!

Obchodní, překupnické lodi v přístavech
a trochu pirátů a trochu snůlků
v lagunách v najatých a krotkých gondolách,
vše tady blízko břehů vleče se —
v smrdutém výparu těch věcí všech.
Neb všecko dav chce míti suverénní
ku okamžité pouze potřebě,
ať myšlenku, ať chléb, ať svého boha,
a vše to musí ihned nésti úroky.
Tak zdá se mi, že píseň pohřební
vám mohu zazpívat již truchlivou,
vám sbohem dát a obvyklý svůj monolog
odříkat nad mrtvolou, kterou jste,
neb již se zdáte být již předurčen.
Neb podezřelým je, že vůbec něco chcete,
že jinak vše jste viděl, jinak chápal,
že zdáte se tak trochu vážně přemýšlet
a hledat kouty nepřebraných šachet.
Tak nehledejte dveří Mecenáše.
On podlízavé chce mít svoje svěřence,
dle tradic přistřižené, pověřené
důvěrou národa neb stářím ctihodným

a jakýms počtem způsobného zboží,
chce hlavy seskupené kolem žlabu
ochočit jako psíky na pokyn,
chce míti řady drobných otroků,
dětičky způsobné, jichž čeledníky plné,
chce míti...

Mladý muž:

Příliš krutým vše to jest,
snad nevěříte, sám již otráven.
Já přišel zdaleka a přišel vítězit
a čisté jsou mé sny a nikdy nikomu
já nebyl nepřitelem na světě.
Leč nedosnil jsem „Apoštolů novou píseň“
a „Kristův stesk po jiném království“,
když přišla ke mně bída. Od těch dob
já Mecenáše toužil vyhledat,
neb řeklo se mi, tady najisto
v ten den, v tu hodinu jej mohu uvidět.

Průvodce:

To dráždit jdete Mecenáše. Hrdé
to čelo vaše, „Apoštolů nová píseň“
a „Kristův stesk po jiném království“,
to všecko k smíchu a vše k pláči je.
Dřív musíte být mistrům podobným
a farizejům, zákoníkům slavným,

bič nesmíte si splétat v těžkých dnech,
ni posmívat se luze, pochybnost
když těžká srdce vaše vyhlodá
a zřítte hrozný všeho úpadek;
vy nesmíte to nahlas vykřiknout,
když vlastní naší vinou bída jde
po vsích a městech, její vítězné
v rozkladném vzduchu zvučí fanfáry;
když všechno spí, vy jítí nesmíte
na jasné hory mužně zaplakat,
že hučí kdesi v dálce potopa,
že blíží se a valí vlny své,
že roste, kypí, hory přerývá
zákeřně, tajně plní údolí.
Leč těm, kdož řídí všeho otěže,
kdo iluzemi pouze živí národ
a jednotlivcům nepodají ruky
plníce kapsy své, se smějte přec:
že dost je světla všude, pevných slov
a mužné oddanosti, pravé lásky
i upřímnosti, že je mozků dost
k řízení svojich vlastních osudů,
že drobných národů cíl pochopen:
velkými slovy ubohost svou zakrýt,
o národu v modlitbách blouznit povšechných,
vztýčené hlavy ale při tom škrtit...

(Pomlčka.)

Mladý muž
(pobouřen):

Ne, jiné generace já jsem syn,
vy otráven a zbojník, — netknut já.
Jste žlučovitý protest těchto dnů,
jež milovat chci a jež právě chci
tak nechat odejít, jak přicházejí
i s darebáky, luzou vznešenou,
s bídnými lazary i s pláčem zoufalých.
Já o sebe se více starat chci,
žít, žít chci život svůj, ne životem
těch kolem zatrpklých a zoufalých
a chytřeji než vy a smát se chci.
Nač zhořknouti dát dnům svým mívajícím,
to vše je nelítostná, krutá hra;
chci život měřit křídlem radostným
a smavě, se vším kolem usmířen,
chci opiti jej slunce paprsky.

Průvodce
(ironicky):

Oh, škoda... Kdysi orli bývali,
s roztráštěnými křídly padali,
teď před okny, kde drobtý špinavé,
pár vrabců vyhřívá se na slunci.
Nuž pozor... Mecenáš tu právě jde,
nuž hleďte, drahý... Celý český národ
obšťastnit může několik těch stařečků,

pár advokátů chytrým mozkiem myslících,
vlastence politikou pythickou již daří,
vlastence, kteří stále nerozhodnutí
na které straně měšce plnější.
Těm, brachu, zdá se, že jste předurčen
způsobné verše skládat, tlusté romány.
A nesmíte být lavinou, jež řítí se.
Jen se způsobným králíčkem si pohraje
pár dívek a pár nyně snivých hochů.

SOUMRAČNEM VĚKU

Náčrty k Vybouřeným smutkům

1894–1898

Květ nesmrtelnosti

Svým touhám, vyslancům, kázal jsem letět v neznámé kraje,
a řek jsem k nim: Jděte na nejvyšší vrcholy snění!
Tam zlatý květ hoří, jej najdete, musím jej míti,
s ním na rtech musím umřít. Květ nesmrtelnosti.

Ve vyhnanství zříkání, mučedník pravdy a mučedník lásky
a mučedník krásy v městě říjnových snů svých čekám.
Král zneuznaný, já lhostejně dívám se na lživé krále,
ruce své hrdé vzepřeny o zlaté hlavice trůnu.

Oh, dosud se žádná nevrací touha! Žádný orel se nevrací,
jenž západem slunce by křížoval, v zobci urvaný květ.
Ač přece se zdá mi, že nastává hluboký soumrak všech věcí,

neb za noci slyším porady spiklenců pod svými okny
a ve dne nápadná ticha chladných říjnových sluncí.
Zda dřív mne úklady zničí? Či dřív se vrátí mé touhy?

Evropa

To netvor, sfinga záhadná, zvětralá. Mechovitá.
Dvě masky šilhavce ku různým pólům ční.
Již dávno jedna zpívá lidskost, zpívá hymny proroků
a druhá houpá se na tygřích tlapách, bestie.

Co po ní přešlo dnů. Ctihodní papeži a králové.
A hordy jejich, halapartny k slunci vztyčené
se dovráždily. Mor na černém koni
za nimi doklusal zavřenou branou.

Vznešená k smíchu Evropo, když hlas tvůj prorocký
provázen pěstí krvavou a okem zalitým
je korunován novou pyramidou mrtvol,

my, slabí, nemocní, vysátí, znemravnělí
bzučíce paskvily na velký život člověka,
se studem hadry převazujem si na bídném těle.

Variace předešlé myšlenky

Vysáté země. Sešlé rody.
Ctihodné rody. Vyžilé.
Uzrály k pádu kultur plody.
Třesou se trůny nahnilé.

Slyš, zvony kleteb hučí z dálky —
nad bahny otročení blíž.
Pod trůny páchnou hroby války.
Kam hlavu klást? Je pozdě již.
A všeho skon melancholický.
Evropo, to je černý žal,
ten, jímž jsem miloval tě vždycky,
ten, jímž jsem tebou pohrdal,
ten, jímž jsem v krutém smíchu, jízlivém
tak často pliv po majestátu tvém.

Staří známí

Don Juan neumřel. Také Markétka sentimentální
s rukama hubenýma, jež včera se modlily ještě,
nad šperky stojí v plavém světle zdiveného večera,
Mefistofelův plášť šarlatový arkýře rudě barví.

Střízlivější, na rovných ulicích zdivočilého dneška,
na hnoji nevkusu blábolí opilý Falstaff.
On nebojí se příliš mravnosti sociálního státu,
když půlnoc přesýpá zdlouhavě táhnoucí hodiny.

Zlato geniálních snů však oprchalo ze všech,
kleštěnci Josefínských dob, především rozumují,
přizpůsobili se, zdrobněli, ve všech koutech, tak všední.

Nikdo nelepší se, ani nehorší, mění jen masky,
upsán svou krví na věky věků satanovi,
trochu héros a trochu anděl. A trochu dobytek.

Melancholie života

Vozil jsem nudu po městech širých a truchle zamlklých,
teskných jak celá přítomnost, minulost celá i budoucnost.
Střech prejzy sesedlé dřímaly v měkké vodové zeleni,
jaro házelo na stupně chrámů květiny sněžné.

Vozil jsem zimomřivou, tupou a slepou pro všechno,
oba jsme ponuře mlčeli, zahrabáni v své plédy.
Vizionářským prázdnem její zrak smaragdem planul,
ruce její mne studily a její dech mne zmučil.

Konečně! V hlubokých lesích snů... já hodiny vyčkal.
To bylo echo! Strašné a teskné, jak stisk jsem jí hrdlo.
Postál jsem nad ní dlouho... Ani lístek se nehnul.

Zdraví samci mne čekali dávno do svého kruhu.
Dlouhou a hrdou a vítěznou řeč jsme mluvili tenkrát,
na sklonku podzimu, rozvážní, stárnoucí, prodajní,
hloupnoucí.

Modlitba satanova

Modlitbou, která se neplazí, vzývám tě, kníže života i smrti, bezejmenný! Vzývám tě a modlím se k tobě já, já, starý tvůj rouhač! Modlitbou, která se nikdy netřásla zbaběle, bezejmenný:

Učiň jediný ještě zázrak!

volám, potomek prarozumu.

V zápasu osvobozovacím krev setřel jsi bojovníkům umdleným, k nim šel jsi, kteří se líhnou věčně stejní s dravčími srdci.

Postavil jsi trůn svůj pod vražednými křídly bídy a mince své ražené v slunci rozházel jsi chátře.

Sešel jsi k mořím a v údolí, všude jsi rozsvítil hrdé naděje vysoko nad pláčem třtin a nad váním severních vichrů.

Učiň jediný ještě zázrak! Modlím se k tobě, syn prarozumu, povyš nejnižší! Jáť dávno jsem slíbil krvavé žezlo odplaty!

Bože velký...

Bože velký, Bože slavný, Bože Bohů,
Bože světců, lichometníků a vrahů!

Často chmurně zamyšlen na srázech skal a na pomoří
když stojíš nad městy a nad stožáry lodí, nad vrcholy stromů,
vše slyšíš! Kterak země zpívá píseň nádhery své věčné,
když v jiskrách slunce tančí nad propastmi věků
s tou věčně ženskou svojí touhou:
jako páv svá péra rozestírat,
aby její duhy ku tvé chvále opěvali básníci,
aby z jejích potoků brahmíni pili děkující tvé slávě.
aby z jejích plodů přesytili se denně přesycení.

Tak mnoho ubohého, tak mnoho podlého
ty slýcháš od všech, kteří mají stále v ústech Tebe.
Od všech, kteří rdousí zákonem síly
ty nejbídnější a ty hladové,
a ušlapavše k této zemi člověka,
učinili zbytečným Boha.

Sloky

Hidalgo, vše jsem přetrpěl,
a bylo to jak hrozný sen.
Běda, že tolik nízkých čel
mi dalo žíti z almužen.

Jen čisté ruce moh jsem líbat
a k čistým rtům já mohl se shýbat.
Nízkými čely zhrdat vím
a vděčnosti k nim necítím.

Do světlého lesa, jenž zapomenutím se nazývá...

Do světlého lesa, jenž zapomenutím se nazývá, sám jsem šel,
na listí žlutém tkal západ svých růžových osnov dech,
ze vzdálených ostrovů v moři, ze vzdálených samot kdos pěl,
nic nepohnulo se, ticho tak bylo a svítil mech.

Sem k pramenům pít mne poslaly nejprostší duše. Já šel
a po stezkách ztratit se chtěl. Cos nevyřknutého v rtech,
cos nedoplakaného v očích, já neukončeného měl,
cos nedokouřeného v srdci a nedosněného v snech.

Jen jedné mrtvé s krvavým srdcem jsem nemohl zapomnit.
Já cítil v své ruce tu ruku a horké to čelo a slyšel jsem znít
spád melancholických slov, jež s šumem listí šly se mnou.

Že tragický měla skon a nikoho v světě a duši tak jemnou,
hlas její (dnes mrtvé) se zoufalým zvukem v mé duši chvěl.
V les hlubokých zapomenutí já proto nedošel.

Čekal jsem...

Čekal jsem jednou od básníků pilných a tklivě shonlivých
též rudých květů, jež ke rtům bych vášnivě přitisk,
na jeden výkřik jsem čekal, na jednu palčivou bolest,
a v závratných rytmech tančící nově zrozenou radost.

Slov řeka bez člunů, slunce, staře zrozená echa,
vše mrtvé a bez okouzlení, střízlivý na všem večer,
vše mudrácky hotové, prostřednost hrdopýšků,
stisk umírněných rukou, ty malomocné zraky.

Na hromadu mrtvých knih jsem složil horkou hlavu,
rty rozpukané, marně po rudém květu toužím,
v nich nevoní černá země jarními teplými dešti,

v nich březový nevzdychá háj a vzdálené nehučí moře,
v nich neční ledovce k severu šarlatem ozářené,
v nich netančí smavé víly, v nich nikdo nezlořečí.

Hostina života

S hrdým úsměvem odešel jsem z luk svých stříbrem
zrosených snů,
kde kosatce se houpají, kde trávy pláčou vanem,
kde horizont obrovskou modrou klenbou vzpíná
se v nekonečno,
les bříz kde po stráních propouští slunce v klikaté stezky,
svítivé mechy v skalách kde doutnají v prorvách tmavých.

Před západem, před nocí dychtil jsem dojít cíle:
při hostině života zasednout, poslouchat nekonečnou hudbu
setkanou z šumu pohybů a lichotných objetí duší
a z šeptu rozzpívaných žen v umdlívajícím vzduchu,
i toužil jsem zasednout záhy k hostině duchů,
těch, kteří mají klíče k tajemstvím budoucích divů
a k hostině srdcí, jež budoucnost učiní velkými.

A toužil jsem zvečera po očích, jež vítají družně ve dveřích,
po srdcích výjimečných a po duších rozžhavených.
A pak jsem vešel... To bylo pohostinství úlisné.
Všecka neupřímnost, všecka bída prázdných slov,
všecka pošetilost ukončeného smutného věku
chladně tě měří, davy vpouští a slídí a naslouchá,
našeptává a štve pod maskou diplomata,
liberálně, v přípítcích nechává žít i krále i poslední podruhy,
Boha i papeže, vlast i národy, čekajíc na okamžik:

Znesvářit, plivnout ti ve tvář, seštvat k nejnižším bojům.
Duše však, srdce, dávno se krčily při těch
slavnostních fanfárách.
Tam za dveřmi, za dveřmi, moře zaťatých pěstí se zdvihalo.

Minulost

Černé vody jsem viděl, skrze stromy v zem sehnuté
mrtvé duhy setřené, věže v nich trčely nehnuté.

Nic tam již nežilo, nic tam nevzdychalo, nic tam nevykvetlo,
mlhy se válely sinavé, žluté tam stékalo světlo.

Bublíny prýskaly z hnijící hloubky ponurým zášeřím,
v hladinách stíny se nořily rozvátým na míle pápěřím.

Po stupních dolů stezkami skrz modré měsícem dubiny
v rubáše bílé oděni poutníci stoupali v hlubiny.

Při kněží modlitbách, kadidel vůni, kropenek chřestu
stoupali,
oči upřené vzhůru, nad nimi vlny se houpaly.

Všecko, co kvetlo jarem tisíců let, tu hnilo v kapradí,
květin bílých a rudých tu zkosených plovalo po hládi,

u hlav a kolenou, u paží, u prsou dívek a vypjatých životů,
u mrtvol starců zeleně sinavých v nevidném kolotu,

shnilého ovoce sklizeň, listí spadalých a ryb leklých
vál puch,
obilí z tisíců žní tu morem plnilo vzduch.

Kdesi ve výšce nad vším zlatý pruh z neznáma blýskal,
padal do hlubin dolů, na kupy mrtvol tryskal,

do mrtvé hladiny prostíral široký nejasný svit.
A všechno tam spalo a nemožno uspané probudit.

Naivní reliéf hladu

Pod opadlými vodami zčernala odumřelá pole,
mezi hnijícími klasy krvavé máky kvetou.

Tam pod horami jsme vyhladověli. Tam zrna jsme nesklidili.
V tom království nepojedli jsme ničeho.
Minulo mnoho dní, mnoho dní přešlo přes naše chatrče,
teď schouleni u prahů hryžeme si prsty,
řev náš burácí zděšeně po černých lesích,
co svjííme se otrávení černou bolestí,
co podepření o zeď blábolíme,
co nehty hryžeme syrovou hlínu.

Tam, povídali, v sousedství dole u řeky jsou na dlouho syti,
tam ještě tři krysy hrabou kdes v chatrči pod podlahou.
Oh, ho, ho, ho, ho!

Každý den roste předtucha příchodu Jeho
na sinavě zelenavém nebi,
dýmavě roste, roste, roste.
A ptáci houfně křičí, zdvihajíce se v kroužení,
do oken bijí křídly zděšeně,
nad prvním mrtvým miserere zpívají
rozvleklé, sychravé, zvlčilé podzimní větry.

Ještě však nikdo nejede na černém oři.
Ale teď! První cizinec uhání zbaběle kolem oken,
kolem prázdných sýpek,

šíleně uhání, vtisknuté roucho do tváře,
a nechce se dotknout suchých prstů natažených k němu,
jen pátrá v bezmasých našich lících,
a nepotřebnou svou loutnu strachem odhazuje.

A za ním, za ním od hor posněžených
jak vlny by na sebe třískly a stříkaly nad hroty sosen,
On, ohlušující se valí a dere se otvory do oken
a údolí naplňuje hnijícím puchem
a staví vrstvy mrtvol do obrovských pyramid
do nebe volajících.

Příšerné ticho uzrává, nehne se, kamení...

I tam v sousedství u řeky umkli.

I ty tři krysy ztichly pojednou, pod praskavě
chrastící podlahou.

Oh, ho, ho, ho!

Hrůza zamlklé bídy

I ve vsích usnula nenávist, jen blede a choré odevzdání
za pluhem skřípajícím šlo po šedivé, smutné, zamlklé pláni.
Tam zástupy dětí hladových křičely po chlebě při západu.
Šel večer po vsích o berli, jak žebrák mdlý za lesy vzadu.

I po městech spala nenávist (ač po krčmách opilé hlasy řvaly
a kouřící, černé komíny se s vážností drzou pozdvihaly).
Ty hubené ruce u strojů, ty byly dnes nesmluveny, němý,
neb příliš byly již umdleny a příliš těžky visely k zemi.

A přece: z těch zpupných nikdo dnes odvahy neměl
tomu se smáti.

A žádný ten hrozný nehnul se pes,
by nezachřestil svým těžkým zlatem
a každý, kdo krásnou ženu zřel, ji bál se přilákat
gestem a slovem,
z nich každý kdo stáda skoupit chtěl, se bál je
pokoušeti kovem.

Neb všude dnes spala nenávist a před ní každý
zamknul se s chvatem,
a zachřestit se každý bál tou něčí krví prosáklým zlatem.

Kosmický pohřeb

Den žlutý nad městem byl zdušen kouřů tíhou
a vražd svých záměr šerem upřádal,
lez po střechách, lez ulic tmou, vod rýhou,
lez zákeřně, zář žlutou po zdích tkal.

Den žlutý nad městem... A slunce zoufalo si,
že bezmocně tak zápasilo s ním.
Jím život! po chvílích vykřiknul kdosi,
zadrhlým, marným vzlykem posledním.

Pak slunce zakousnuté v děsném jícnu
den žlutý nad městem vyzdvihnul z par.
A v noci několik hořelo svícňů
hvězd netečných u obrovských těch mar.

Píseň náhlé bolesti

Ty rány, o nichž pouze vím
že pálily a hořely,
ty, které mne tak bolely
svým krátkodechým uštknutím
a zákeřnicky jitřily
mou krev a srdce vzbouřily:

Jak uzounký blýskavý had
zpod blínu, který parnem zvad,
by zablysk trávou rezavou
a náhle vpil se v tepnu mou.

Zhnusení

Obrovská hnojiště páchnoucích brutalit
příroda neskryje chytrostí lstivých jar.
Sen uspat nemůže rozumu krutý dar
a prázdno skutečna prohřívá zřídka cit.
V sklenících sobectví dnes kvetou ideje
a sláva klíčí dnes jen z krve obětí.
Kramáři, kuplíři, jde s vámi prokletí.
Váš Kristus mrtvý je a s ním i naděje.

Do sebe vnořen...

Do sebe vnořen, naslouchám v bolestné chvíli
ten horečný pokřik vzbuzených ve mně hlasů.
V nich zlozvuky velkých zklamání zhluboka kvílí
dnů ozvěnou, v dlouhém zmírání časů.

Ze skleslých generac nevane radost ke mně,
vše pozdních kultur velikost únavou plní.
Hledejme sebe, sebe... Tam nových lidí země.
A ohně rozžaté tam v obzorech se vlní.

Když všecko odkvetlo

Když stromy odkvetly, jež jsem tak miloval
i píseň zestárla a kdos už mdle ji hrál.

Trhavě, nejistě, tak vysíleně zněla
nad sítinami, lukami, až zhasla zcela.

Když mládí odkvetlo, vyhlídky ztemněly,
jen věže dálných měst sny nové vzbouzely.

V těch městech nebylo, zač srdce plakalo,
po mořích mlhavých se jemu stýskalo.

Na tichých korábech lodníci smutně pění,
tam za mořemi snů však bude veseleji...

Tam v hrdých výpravách dny střídati se budou,
prapory krvavé zavlají barvou rudou.

A přec — ne, shrbeni a prodáni tam jsou,
revolty zestárly a v krotkých řadách jdou.

I tady odkvetlo co tak jsem miloval,
i písni zestárly a mdle už kdos jen hrál:

Co z toho zbylo ti, ze všeho co ti zbylo,
co tak jsi miloval, když kdysi jaro bylo?

Kde jsou ty naděje s pohledy žhavými,
jež v tanci výskaly pod stromy vzkvetlými?

Fragment

Ta, kterou miloval jsem láskou bláznivou
mladého srdce! Ta, jíž duší splývaly
ty fráze doby, jak je verše mívaly,
prázdnou lesklou, zvučnou, zářivou,
s lítostí četla, ramena svá schylujíc,
mé verše, vzlykajíc: Kde moh už být,
ten ubožák! A v slzách horkých sníc,
do minulosti hroužila svůj cit,
kdy s bombastem, jak měli ve zvyku,
těž nádherné mé verše přetékal,
neznámým jakýms bolem naříkaly
na stránkách jejích knih, v útržcích deníků, —
ty, v nichž nebylo stopy po člověku!!!

Odcizení milenci

Našli jsme se kdys v jediné touze: milovat stejně
a stejně klnout,
až v srdce naše stejný vichr navál nekonečné sněhy.
Neslyšeli jsme zvonů vánočních, ni zpěvů pastevců
a nevíme, že se narodil ten, jenž by nás vykoupil.

Našli jsme se zas v jediné touze: odumřít sami sobě,
nekonečné sněhy ve své duši a nekonečné noci,
tisknout si ruce s posledním polibkem dávno rozloučených
a nenaslouchat již dravcům vášní v nás oddychujícím.

Oddalujeme se. Pláněmi našich duší zasněženými
lesy husté stojí, nebetyčné, jak mezníky neproniklé, vrány
snů nízko se strou pod šerým klenutím větví.

Oddalujem se; nezříme se již roky, jen tajemnou hudbu
však slyšíme dosud. Jsme vzdálené výkřiky poutníků
na opačných stranách, mizících do dálek zasněžených.

Utrpení touhy

Jak mne dojímá utrpení tvé touhy, Marto!

Ve tvých očích stárnoucích, delikátních,

vzpomínky mé budících!

Ve tvých očích! Tam zimní den jasný hoří s vysokou oblohou,
když havrani v sněhové pláni usedli.

Vše zvichřeno, zjiskřeno, jako v slunečných rodných lesích,

kde rampouchy zvoní o cesty utichlé,

krb hřeje v chatách a zpívají přeslice

a hlasy stále zvoní, hlasy zvoní tence stříbrné!

Jaký smutek zimní krásy vane z tvé bytosti!

Senzitiva čistá a mlčenlivá

dlouho snila o jiskrách v krbu, jenž hřál by uchladlé nohy,

po lásce muže horoucně vzpínala drobné ruce!

Však jarní přívaly! Kde jsou? Ty hluboké prorvy v duši!

O čem chtí mluvit ještě tyto oči?

V nich stále zimní dny, jasné, s vysokou oblohou!

*

Nebo ta tragika touhy básníků, kteří nedoletí!

Ti bez síly, pyšní však, jež zrodila dnešní doba,

oživení odrazy vzdálených světel,

ti s vyrudlými barvami pávi,

kterí u moří na terasách ochočení, krotcí,

poslouchají o sebe zvonit poháry cizinců,

mazlivé hlasy žen a kroky stále odcházející,

poslouchají chřestit řetězy v přístavech, pískat odjíždějící lodi,
tuší tisíce řečí o nových zemích,
ale nemohou, nemohou vyletět bouřlivě,
nemohou vyletět do kouřů vzdálených — bez orlích křídel!
Bez orlích křídel!

*

Nebo tragika touhy věřících, kteří se zachytili roucha Kristova,
s biblí v ruce procházejí hučící Sodomou dneška
se sladkým úsměvem upírají zraky v mystické hloubky!
Běda, běda! Co k povalení rozvrácené pilíře států
podpírá kolos církví, však bez geniálních kacírů,
a opatrnými ústy špatně pochopeného křesťanství
slabé dál těší a mocné mocnějšími činí:
Jdou stále trpěliví, věřící a stále doufající,
kříže své oddaně nesou a volají dosud po člověku
velkými viziony lásky a sebezapření i odevzdáním se
ponížených
své velké pláče svěřují věkům.

*

Nebo utrpení touhy těch, kdo srostli se svou zemí,
kořeny hluboko v ní. Již tisíckrát viděli ráno nad svým polem
prosívat zlaté zrní, a zívající, dlouhá poledne žhavá
bez hnutí klímat a zešeřené večery důvěrně se rozpovídat,
otroci, těšící se hroudou!
A hrdí na vše, čím rod jich se udržel staletí,
ať výpady neb vítězstvím duše, či slepou náhodou,

stále znásilňovaní a stejnou odplatou hořící,
zahořklí, zatrpklí, odhodláni do krve hájit svých krbů:
vypověděli důvěru svým synům, skepticky chladným,
synům, kteří nevidouce nikde silných duchů
netouží po samostatném žití oklamaného lidu,
synům, kteří zhnusivše si zpupné dobrodruhy vlastní krve
pocítují jen bídu neplodných dob a lítost palčivou,
synům, kteří otevřevše pro všecko oči,
vidí chátrání všeho,
a za vpád bídy, která v triumfu táhne krajinou,
děkují ironicky hazardním svým otcům.

S koncem XIX. věku

Králové byli obchodníky
a žili záštím národů.
A diplomaté pochlebníky
těžící z těžkých porodů.

A bonviváni kněži jali
se luzu zdvihat chudobou.
Nad královstvími zhasínali
pochodně mávající tmou.

Básníci gesty opičími
člověka při tom bavili,
a výdělkáři mezi nimi
ty zpeněžili paskvily.

V společném žlabu glorioly
hlav tichých vědců splynuly.
Jich velké sny nad zlatodoly
a hrabivostí zhynuly.

Po přečtení zprávy filantropických dam

Ó paní, ó paní šedivá,
jděte mi se svou filantropií,
s tím srdcem citlivůstkářským!
Jen modlit se a plakat?
Ó paní, styďte se
za tuto filantropii!
Uráží, uráží, třikrát uráží
lidskou důstojnost!
Almužnou lechtáte hladové,
když touží po práci
a chtějí peníz poctivý?
Ó paní, paní šedivá,
nechte těch společků,
těch ústavů,
těch jeptišek,
jež darmo kazí mládež!
Ó, paní, paní šedivé,
ó, krásné paní, šlechtné,
vznešené paní,
filantropické!
Ty holé cifry vizte
mzdy nekřesťanské
vašimi muži s drzým klidem
po týdny vyplácené
na dlaně zmozolené,
to uráží, uráží, třikrát uráží

důstojnost lidskou!
Ó paní, mnoho paní šedivých
a filantropických,
věznicích v klecích starce
neb děti neb dívky,
víc pro ztišení ješitnosti své,
míň pro blaho těch tvorů
churavých, osiřelých,
slyšíte? Slyšíte?
Řve bídou společnost,
vy paní ctihodné!
A vy, tak zrovna prohnilé
jak muži vaši,
si hrajete na dobročinnost
se slepičími mozky,
filantropickými?

Ještě jsou orli...

Ještě jsou orli v bahně Evropy!
Ještě jsou orli teskní, přikovaní,
jichž smutky za srdce tě uchopí,
ještě jsou orli kdesi roztroušení
v šedivých městech v mlze severní,
nad shnilým lidstvem v těžkém sedí snění,
bozi i soudci jeho příšerní.

Netužit jejich blízkost... Vyrastou,
bída je sílí, otráví jim žití,
pohunci králů křídla přistříhnou
a oči vypíchnou jim inkviziti,
s řetězy přijdou států hlídači,
spáry jim sříznou, zkrotí jejich pýchu.
Chtí vzletět, — rány hned je omráčí,
pár metrů volnosti — oh, orli, k smíchu!

Jsou ještě orli v středu šedých měst,
v divokých, silných duších ještě sídlí,
nad bahno přikování lidských cest
přistříhanými teskně bijí křídly,
žízniví, na řetěze chřestivém
jak vesla tyčí křídla oškubaná
a v ovzduší tom bídy plesnivém
zdvihají marně křídla zavázaná...

Až k pouštím rašeliništ', k přímořím,
kde parník duní vybouřeným rohem,
ku málomluvným, žlutým pohořím
s vychudlou trnkou, zakrnělým hlohem
to slyšet však, ti orli když se hnou,
výspy se třesou v rozespalém kouři,
přístavy, města, jak pod lavinou,
a pod jich vzteky mrtvý klid se bouří.

Kde jsou ti orli zkrotlí, chycení,
jichž křídla slyším šumět? Kde jsou zbylí
géniů dědici? Dnem sklíčení
příšerným, tmavým, v němž se narodili,
kde jsou? Tak moci vztekle vyletět,
ho, z Evropy do trosek rozválené,
jak šleh by, rozsvítil se nový svět
nad pokolením krve vysílené.

Černý rytíř

I

Ve dvorci horském na pavlači sedím.
Les všude nad hlavou mi šumí. Mlýny
v údolí klepají a ticho táhne
mi do ložnice bílé... Časem dosud
já cítím tepny města cukat v sobě;
obrovský výsměch na všem leží. Pole
zvráščena pod větry se smějí, tichým
a neúprosně ostrým, chladným sluncem.
Tu cítím, že se za mnou valí smutek
velkého města, jeho ulic, parků,
nádherných krámů, ztuchlých, těsných dílen
a barbarských, vždy stejně nudných domů
i začouzených viaduktů smutných.
I vlny karikatur, spousty siluet,
drážděných denní politikou, za mnou
dotěrně ubíhají, vřava ulic
sluch plní mi, ta starost naivní
všech kavárenských přežvykavců stojí
vtíravě před mým zrakem ospalým. —
A sotva oči v snění přimhouřím,
na pavlač ke mně sedá cizinec,
železné chřestí jeho brnění.

II

A vlakem jedu-li a mlhy projíždím,
ztemní se okno. Zas se objevil,
zas je tu cizinec. A ukloniv se vážně
se zelenavým zrakem vpil mi v čelo,
chuchvalec kadeří střeš podél skrání
slepených, páchnoucích a slizce vlhkých
a řek: Z Milána pozdrav, muži ctný a dobrý
a vlastenecký. Pozdrav z Neapole
i z Coma, Livorna a Florencie.
Třebas i taktěž pozdrav z Cárdenasu
i z Madridu i z Washingtonu, taktěž
i z Makedonie a Kréty. Pozdrav z Filipín,
zemičky Búrů, Pretorie a tak dále.
Já přítomen byl všude, všude, všude,
vysoko prapor svůj já zdvihal, krví
sešívaných národů se klidně brodil,
zažíhal torpéda a děla mířil
a se silnějším vítězil, jenž v právu.
A slušně vše, ve jménu Pána Krista
a jeho svatých, ve jménu práv lidských,
já zdvihal prapor před seštvaným lidstvem
a poznal podstatu tak jeho duše.
A lid ten řval vždy: Právo! Právo! Právo!
Byl zabíjen, kdo slabším právem veden
svá děla mířil a dal vyplout lodím
podloudně kolem kouřících se mysů.
A poznal jsem: Ti všichni po právu
ať jakémkoli řvou, po právu, právu, právu,

po právu ztraceném, po právu nenabytém,
po právu, dosíci jež slabším nelze,
co chtějí s právem? Právo k životu?
Jaký to krutý, bědný, hrozný omyl!
Ne právo k životu, chuť k životu
ti všichni mají hroznou, žízňovou,
chuť bezměrnou a dravou, bouřnou, žhavou,
šťavami vězněných těl tryskající,
chuť k žití, kterou slunce stejně vzbouzí,
dny prchavé, vteřiny rozbíhavé,
chuť mají k životu, leč právo? K smíchu!
Já dráždil chuť tu pohnutkami špinavými
a právo, výsadu brutálních, mocných,
v němž smrt a znásilnění, na svůj prapor
černými písmenami dal jsem vyrýt!
Na oslavu všech darebáků věku,
všech utlačovatelů, psů a lotrů,
všech vysavačů a všech chudých duchem,
v jichž službách jsem. Můj prapor k nebi roste,
já vysoko jím nad národy mávám
a zjitřuji tak dál chuť jejich k žití.

Zpíval jsem za rána

Zpíval jsem za rána (města se otrásla podezřívavým žasem):
Pod jedním praporem nikdy se nesejdou národy
k hostinám kýženým,
veliké myšlenky ve všech jazycích nikdy se nestanou
stejně cennými,
víno ras nevyšumí, by ve slově lidskost nebylo špíny sobectví.

Dave, jenž vlastenčí! Moderní šosáci, šovéni mezinárodní!
hvízdám si za rána posměšně. Zpívám však slávu geniům,
kouzlům jich umění v přírodě vkotvených,
vonících černou hrudou,
silné té vůni, jež probouzí znovu a dovede rozjiskřit duše.

Jich nápoj tisícletých lží, jak kosmos starých
a vylisovaných vůní
a z hroznů hříchů nejstarších chutná, když velké, všelidské já
plemenným ohněm v něm zbarveno stříká a hoří v něm, svítí,

a rád jsem, že jej má také národ tak zmučený. Národ
hrabivých sobíků.
Národ chlubných otroků. Talentovaných snobů. Vyučenců
cizích grimas.
Národ rozumujících Bazarovů, i nudných i nepůvodních.

Sloky

Největší bolest, staroba a nuda,
na parketách a v rukavičkách, na tribunách
noblesu dělat, — fádní řemeslo.

Po skutků noblese má duše křičí,
ne po té, jež se plíží zakrýt místa
vražd násilných, brutálních skutků.

Sentimentální chvíle

Zavál chlad mou duší, že se schoulila tiše.
Zvony nad ní zadušené mlhami bloudily v dálce.
V ní ptáci podzimní protínají teď svislé pavučiny,
slimáci chladní se vlekou v krvavých listech.

Stopy opuštěné, vmáčknuté do trav pod vodou
a na nich slunce chladné a bílé, úžasně velké,
jaké bývá jen propouštěno obrovskými sosnami,
zbarvené zasmušilou zelení, přemítavě temnou.

Dotkla se mne úzkost? Mdloba? Hynutí?
Zamhouřím oči — jaký to ve mně divuplný podzim!
Ale tam v městě, tam je přec nyní jaro,
ale tam v městě, tam je přec slavnost na slavnost.

Vyšly tam nejkrásnější nevěsty a družičky,
vyšly tam davy obdivovat se tyranům hned za rána;
prapory vetkli na domy slavíce svátek ješitnosti,
a dali chudým trochu se najíst, hotovíce se opíti.

Tam zní hudby a tam je teď jaro. U mne však chvíle podzimní,
vše to zní ve mně, co mne naučilo být tvrdým,
intenzivní jas, ostře odlišující věci
a schoulené myšlenky, jež nenašly zahřátých dlaní.

Disharmonie minulosti a ticho budoucnosti,
sentimentální, protivná, skřípavá hudba.
Mně je dnes chladno a smutno a pusto a hněvno
a nevím, nevím, nevím, kdy se vzpamatují.

Z velkoměstského osamění

Z nábřeží vane lkavé vody chlad.
Oh, léto nudné! Dlouhé! Vedro dusné!
Zdá ospale se voda kolébat, —
vše prázdné! Zdlouhavé! Vše trapně hnusné!

V mém mozku bzučí dávných přátel tlach,
jim vyhýbám se úskočně a lstivě.
Můj mozek šíří černé nudy prach,
myšlenky zdvihá ze dna popudlivě.

Vlastními otřesy bych zaúpěl,
se sbírá ve mně bolest, šumí temně.
Jak z výšky souhra rozzpívaných cell
samota melancholická zní ve mně.

Píseň nenávisti

Pes podlý jsi, mé srdce, již tě znám!
Hne tebou stín a rozmaru dech sám.
Zděsí tě kroky protichůdců tvých.
Jen jedno slovo, tušený jen smích!

V tvých zubech jak se třepe neživá
rozvaha kostnatá a šedivá!
A kdo ti hrozil, když kol sune krok,
hned vrčíš naň a číháš na potok!

Tvá paměť a tvůj čich! Tvůj vztek! Tvůj hněv!
A podezřívání... A štvanic řev.

— — — — — — — — — — —

Z křesťanské nauky trochu frází vím, —
— a zvíře to já zkrotím, otrávím.

Píseň rváčů přemožených

Zač jsme se rvali a nač přísahali
po celý život v plánech osamělých?
Nadějí těšili se? Směšné nic!
Oh, konce smutné po začátcích smělých!
Svět chtěl být těšen — a my sebe nepotěšili
a na srdci nám leží hory, hory, hory,
svět chtěl jen slyšet samé o naději,
o mužnosti, sám nemocný a chorý.
Zač jsme se rvali a nač přísahali,
vše mohlo by se příkře odsouditi
jen pohvizdnutím, posměchem a troškou satiry.
V novotách stárnoucích a v marném pachtění
stesk jde jen s námi do budoucích jar.
A jím jen poctivě tu možno žíti.

Píseň závislosti

A mnohdy několik nás vzruší chvíl,
kdy není lásky. Není slunce. Boha není.
Ze zvláštní milosti jak bys tu žil.
Je trudno. Řešíme bez rozřešení.
Milostí Boha? Ne. Milostí lidí jen,
na kterých závislí jsme, strom jak je
na prsti své, jak trám, když přibíjen
praská a kvílí se zdí splýváje.
Vše tlačí, na čem život podmíněn,
úlisný tanec chleba za skývou.
Nás každý nový poučuje den:
Víc drze a míň s duší poctivou.

Píseň touhy po jiných obzorech

Nám obzory se zhnusí ohraničené
i vnitřní život jich i léta v nich i jara,
těch samých lidí úskoky již nebaví,
ni láska, nenávisť, ni chtění, touha stará.
Zabrání v sebe uzamknem se na závory,
zamknem se dobře, ohlédnem se ještě plaše,
a jenom duní jizbou kroky naše.

Zvuk ruchů doznívá, své kalné vlny hází,
kdoš klepe zpočátku, — leč pozděj nepřichází.
Samotou, úzkostí nad vším, co marně chcem,
bez dojmů novějších, bez barev, hlasu, zvuku,
zas město uzříť chcem do šera vřezané,
hlas něčí uslyšet a chytit něčí ruku;
a bázní před sebou závory rozbijem!

Píseň o lživé myšlence

Hle, tak se za pravdu přestrojí časem.
Zaklepe myšlenka na duši tvou.
Za doby mládí svým prorockým hlasem
úctu tvou vymámí mistrovskou hrou.
Věříš jí, hýčkáš ji, šíříš ji. Za ní
rve si tvůj rozum a přísahá cit.
Ale tak najednou, tak znenadání,
sama se pravdou nasytí být,
sama ti ukáže v dobré své chvíli,
kterak tě tenkrát chytala,
cíle jak prázdné a ničemné byly,
původ svůj nízký kde mívala. —

A co ji vyženem, cáry z ní rveme,
zříme ji na prahu sousedním stát. —

„Nejsme-li, a když nebudeme,“
heslo toť drzosti, „chceme se zdát!“

Píseň znepřátelení

Něco nás lákalo, poutalo — minulý čas!
Pak přišlo bez kouzel poznání,
přátelství mýjelo, umřelo — nechalo nás
bez vysvětlení a pokání.

Odvětným vztekem již každý nám jitří se dech,
srdce, dřív slabosti odpouštět ochotné, —
vše už nás znudilo, vzbudilo hořkost jen v rtech,
— ubijme, rozbijme přátelství nicotné!

Píseň úzkosti

Čas přijde... Ze všeho se vybouříme,
čas přijde pohřbů, zklamání a žalů.
Důvěru v sebe nemoc černá stráví
nad sklizní žebráckou ze setby králů.
A bude hůř, že vše nás neutrápí
tak najednou, tak rázem. Přemožené
i zvíře spící v nás ukryje drápy
ve směšných dávno bitkách obroušené. —

Píseň „Zase o jednom dni“

Den zdechnul. Bídňě. Jak chycená zvěř
v zakrytou jámu věčnosti se zřítíl.
Ustydle krve stopy kanou v šer
a v kalužiny žlutých ulic.

Oh, světlo! Světlo! Světlo! Tápaje
po zemi osleplý se večer vleče.

A proudem lidstva, ruchem tramvaje
splývavé, zdloužené se táhnou stíny.
V jakémsi prázdném směšnu zahynulý
ten den odněkud ještě zakřičel.
Mlč! Klid' se! Chytrákům jsi zahřál hnízda?
Mlč! Mne se neptej! Cos ode mne chtěl?

Pozdrav bouřlivé noci

Tu bouřící, tu hřímavou
noc osamělou pozdravuji,
jak černých orlů tažení
a jásot skal a chechtot slují.

Chci zžehnut býti vášněmi,
ohnivé blesky ať v nich svítí,
a vichrů smečka bouřlivá
puštěna do hor bude výti.

Ho, jak ty vichry štekají!
Vše vyvráceno ve mně leží!
Já dávno čekal noci té,
psi kleteb mých už hřbety ježí.

Sražené mûry v duši mé
v úzkostném zmatku poletují —
mí dobrodinci počestní
se na svých ložích převalují.

Rezignace

Sám chceš být, sám a sám po bouři mladých jar,
ne zlomen, zoufalý, leč v plodné lítosti,
by zdál se vzdálen být předčasný všeho zmar
a nechuť k životu, jež vše tvou bytostí.

Tak vždycky myslíš si, že sbohem všemu dáš,
když srdce v základech se chvěje pohnuté,
když v řadě přátel svých po létech poznáváš
hlupáky zlovolné, pokrytce naduté.

Přec jen se poddávám a jen tak horuji;
to stůně mozek můj na pouhá chycen slova:
Před čím já chtěl se skrýt, vždyť stále miluji
otrockou láskou svou, již kopnou jak psa znova.

* * *

Nemají prý rádi rozkvetlou, nádhernou sloku
(přece jen nejvyšší drobný květ v pralesích umění)!
Řemesníci od kusu přišli, řemesníci vše padělali,
rota řemesnická, která tak unavila tiskařský lis!

Ta řemesnická rota, podkouřená kadidlem doby,
blýskáním planým unavila zraky diváků,
tam vůně vyčichlých hodů šumí a šeptají vyzpívané árie,
tam reminiscence na mrtvé básníky vybledlé přecházejí.

Já, nespokojený buřič, slyším již umírat poezii,
vztekle rozbívím ještě kadluby, v nichž cítím zvetšelé formy,
ať volně vyteče kov můj žhavý na lebky hlupáků;

má-li už umřít a má-li umřít navždy zhnusená,
ať vztekle ještě smích svůj vychrlí a vzkřek svůj blasfemický
a blázny si ztropí z krasocitných filistrů.

Glosa

Jen toho bych bál se: že smírím se naposled
s tím vším, co jsem soudil příkře, prostřední a malé.
Jen zpustnouti bych se bál, brát zisk a řemeslnět
a k odbytu vyrábět zboží k šosáků laciné chvále.

Být silný a neusmířen, ni nezískán penízem.
Jej nečekat v nejhorší čas, jenž v kompromisy nutí.
Pod oblohou jasnou ať neuvězní mne prodajná zem
a štědrost ať nezíská zásluh si moje o peruti.

Sloky

Tvé obilí zdlouha zraje a víno těžce kvasí,
když krajané znechutili ti smíchů pláč a smích pláčů.
Bouř vyzní ozvěnou marnou, tvé léto je beze krásy.
A střízlivě vystydly oči zklamaných vyznavačů.

Nuž, rozžhni svá všecka světla... Však zavři budoucně dveře
před nesmírných obdivů slovy, opojného mládí.
I před vystřízlivěnou láskou, která zpět obdiv béře
a před zráním, které mýlí, před jistotou, jež zradí.

Zamyšlení

Zamyšlení stálo v mé duši jak měsíc nad jezery,
parodista dnů. Ocelově chladné ticho
zvučelo v drátech přepínajících dimenze mé bytosti
od jižních pólů až k severním, kde myšlenky zhasínaly.

Elegik, jenž se již vyplakal nejsmutnější písní,
bojovník, jenž nemoh zadržet dlaní smrtelné rány,
milenec, zhnusený objetím po posledním triumfu pudů,
toť já jsem, v pustině života, v tupém zamyšlení.

Krev kdysi elektrizovaná a prolnutá žhavostí slunce,
šumí teď tiše, kolujíc vychladlá v pozdních měsících,
v nichž dozrálo, co mohlo dozrát, a dokvetlo, co mohlo kvéstí.

Zamyšlení stojí v mé duši jak měsíc nad jezery,
parodujíc mou touhu po velkých snech a budíc mou úzkost.
Mé srdce však, mozek můj hladoví, den ze dne, rok k roku.

Ubitá myšlenka

Můj lovcí zámek spal a chrti moji spali.
Jen sosny šuměly. Po sloupech klenutí
mých sálů vrhaly obrovské stíny zdálí.
Lodi se chystaly v pobřeží k odplutí.
U krbu orel zabitý. Z těch perutí
krev na koberce blankytné se valí.
Můj šíp jej zasáhnul, když vzpjal se k odplutí
ve vůni mátové jak zbloudil přes mé skály.

Nad orlem zdrcený tu sedím, nespouštím
svých očí z očí těch, démantům vyhaslým
jež rovny, dožehly, tuhnouce v zakrvení.

A lodi pískají v pobřeží k odplutí,
noc mívá a zas noc... Jak u vytržení
já oka nespouštím z těch mrtvých perutí.

Dnové

Někdy usmíření se vším vycházeli na staré arkýře
zvetšelých budov,
zářili a plakali zelení jara a plakali slunečními paprsky.

Někdy zakuklení přišli a přišedše pohřbívat
vynášeli řady rakví z naší duše oddychujícíe.

Někdy se zasmáli jako děti, udivení,
když vnikli v tajemství obnošených hraček.

Někdy si zahráli na rozumné, protekční dábly,
slibující nám slávu, úsměv žen a vítězství.

Někdy nás přepadli jak vrazi zezadu
a rdousíce nás, využitkovali výkřik náš pro morálku.

Někdy nám namluvili nejhloupější anekdoty,
aby nás usvědčili, že hloupnem a stárnem.

Někdy nám zjevili ty nejvážnější pravdy,
bychom jim nikdy, nikdy neuvěřili.

Sloky

Svou duší procházím, ten proměnlivý obzor její,
spí šedý nad ní dým a ohně hoří znaveněji.

Jdou roků přívaly, jak povodně se duší řítí,
kde stromy bývaly, teď písku pláně slídou svítí.

Běd přípřeže tu jdou kolejí v dálku vyšlapanou, —
já, vrátný, dnem i tmou je pouštím srdce černou branou.

Refugium

Jen život příšerný! Stále má důkazy: marno!
Ještě jsem nepřestal věřit... On chechtal se: marno.
Myšlenky... Pohádky... Večer... Kdes cvrčkové v jílu
zdlouhavých serenád ztrhanou zpívají píseň.

Všude ta nelidská prázdnota... Prokletý život!
Nenašed v přírodě, nenašed v člověku, zoufám:
Příroda despota, — despota člověk, — Bůh despot!
Ó plač, ty morálko! Nejsem již radosti schopen!

Paprskem slunečním podrážděn nad lidskou špínou,
s dravci i s babami zavírám příměří krotké.
Od živých odvrácen, k hrobům se obracím zděšen,
šíleně zatouživ po těch, jež nazval bych bratry.

Sloky

Kdys touhou jsem umíral, aby můj zpěv zněl ospalým údolím,
táh výškami s orly a zvečera v samotách hasnul,
by dítě i žena i muž v něm cítili vzkypěný život
dnů vzácných, jež stvořit by mohly ostrovy nejblaženějších.

V mém zpěvu však, v nejnižších strunách bolestí zazněly bouře,
že bytosti dole se chvěly jak zraněná zvířata smutkem;
pak nikdy již k tanci a k radostem v nejvyšší nebil jsem struny,
jen tomu, kdo přicházel ze samot snů, jen tomu jsem zpíval.

Jsem vděčen, že nepřišli zbožňovat to, co jsem zpíval.
Jsem vděčen, že vzdálen jsem všeho. Mé zahrady
zůstaly zamčeny,
a květy neutrženy a louky nepošlapány,
vždy čerstvé, vždy s jasným a podzimním, vysokým,
světelným nebem.

Konec slavného tažení

Má duše churavá něčím, co věčně a tesklivě pláče,
mi řekla za jarní noci (byl svátek květin a stromů):
„Jdu odprosit nepřátely. Jdu smířit se se vším. Tak pouze
lze vyzpívat hymnu života vítězně, harmonicky.“

I sklonil jsem puklé kopí, rezivé staletou krví,
na hubené rameno. Slova modliteb hledal jsem z dětství.
Mdlé hučení zvonů plnilo předzvěst stříbrných věků,
mé kroky chřestily po rudém vřesu tak melancholicky.

Můj vyhublý kuň ržál tušením do mlh modravé noci,
tam asi, kde světelné vlny se zčeřují vrcholy sosen. —
Já s důvěrou fanatiků šel smířit se navěky se vším,
a k obětem největším odhodlán, s proroků sebezapřením.

Již klidně jsem smyslil si jíti kol paláců nenáviděných,
kol visutých zahrad žen, jež dýchaly otravnou vůní,
již po slunci křiknout jsem chtěl na konečném
ostrohu klidu,
když černý stín jakýs, jenž u cesty číhal, se přísál mi k hrdlu.

A kopí mé zlomil a na oře mého se vyhoup,
mne odkopnul s barbarským rykem, a obnažil prsa má vpadlá,
a ukrad můj amulet kouzelný, za ňadra svoje jej vložil.

I proklel jsem všechno a v krvavé prsty jsem plakal.

Šly touhy a naděje

Šly touhy a naděje, hořely jako pochodně v zdvižených dlaních,
a šero duší nám plnilo k obzorům ztraceným v dálkách. —

Šly od bran měst starých a hříšných a zoufalých,
v pochodech táhly,
šly od bran měst sklíčených věčně tisíci nepřáteli.

Ti neviditelní číhali ukrytí v stínech a ve všech koutech
a za všemi stromy a ve vlně každé a v odrazu luny,

na prohřátých pláních a na křižovatkách tak lstivi
a ne nepodobni smrti, mávali těžkými křídly,

že pochodně tuch a nadějí v obzorech rozsvícené,
jich plameny lpící na očích drahých lidí, na čelech lásek,

na tvarech milých věcí, na smutku rodných krajů
i na dnech příštích, zděšeny bolestí pohasínaly. —

Sloky

Podvedeni již stokrát a stokrát ukonejšeni
nenarozené, přec neznámé s touhou čekáme zítřky:
na jiné vkročiti stezky, kde jinak slunce hoří,
u jiných usednout studní, kde jinak prameny chladí.

Vše, co nás čekati může, dobrodružné touhy!
Nepředvídaná setkání předtím, než vrcholů dojdem.
Zítřky jak neznámé ostrovy stále se shlížejí v duši,
směrem jich poletí orlí? Či lvi na nich nechají stopy?

Černá píseň

Nač ještě čekat? Nad troskami,
nad nevtěleným každým snem?
Jen oné černé písni důvěřuji,
jež zoufaleji roste v nitru mém,
v něm výčitky zní lásky nezkojené,
marného snění bouře neztišené,
hřmí mužství mocně dojaté,
perutě jeho marně rozpjaté!

Když ránu člověk čeká

Když ránu člověk čeká, překvapen
je polibkem, jenž místo rány dán.
Kdo měl mne skolit, k vraždě připraven,
mne přesvědčit šel, že jsem milován.

To mistrovský tah... V ruce dýka je,
co vyčkávají rty tak oddaně,
zda ret můj příchylně se přísaje,
neb vzchopí-li se mlčky k obraně.

To mistrovský tah... Hanba, pohana,
zlá urážka v líc jednou vmetnutá
za usmíření smutné prodána,
však dýka ještě trčí nehnutá.

Rozednění duše

Ve zpustlém parku umění již prošla vše
blíž k noci zamlklé s důvěrným pohledem,
u zamčených vrat dlouho prostála
umdlena hudbou, krásou, rytmem jednotvárným.

Nad rudým listím nebe nehybné;
ve vodách mlčenlivých věží obrysy;
do probledlého vzduchu nocí severních
ospalé stromy hučely tisíci kytar.

Pak když se rozednilo, viděla
poslední hrozny černé v blátě podél zdí,
epocha dozrála zde, dokvetla, zde nelze zrát už víc.

Je třeba do šíří a do výší se rozmáchnout,
nad veleměsta myšlenek a nad přístavy snů,
kde z milionu korábů hřmí pozdrav slunci!

Kosmická pout'

Šel člověk, píseň kosmem vyzpíval
o ztrátách svých a o svých nadějích,
nad městy večer pozdních věků plál
a v moře padal na pěn mrtvý sních.

Týž byl to zpěv, týž dávný byl to hlas,
jak v pravěku se z jeho rtů již zdvih,
v něm satan s Kristem, noc a slunce jas,
v něm orlí vzkřek, — hrdliček měkký smích.

Šílenství vražd i krutost brutalit,
smích záští, bitev řev a kvílení
a zas dny pokání a ztišení.

Zas šťasten nebyl, jak dřív nebýval.
Dnem, nocí šel a ruce zemdlené
vstříc novému království rozpínal.

Tušení

Hory nádech teskný měly,
hvězdy v stromech potemněly.
Na vše padá sních a sních.
Zvony hučí v údolích.

Noc své dlouhé stíny hází
nad roklemi, štíty, srázy.
Dojdem záhy? Což to vím?
Sestoupíme k chatrčím?

V údolí se rozteplilo —
bolestem se ulevilo!
Budou ptáci záhy pět?
Zulíbá nás něčí ret?

VYBOUŘENÉ SMUTKY

1894-1897

Emblém knihy

Poutník jsem vyštvaný morovým puchem království.
Surové křiky vlní se plazivě pod sluncem horkým,
na dlažbách ulic a v kramářských stuchlých dírách
gorilí zuby na sebe brousí stranická hloupost.

Odcházím smrtelně zraněn. V hory snů, po jejichž hřbetu
laviny valí se rostoucí, v mravenčí říti se města,
v černá ta města bolesti, na staré, prokleté chrámy,
na staré bohy a na lživé masky a na puklé erby.

V makrokosmické hory! Tam věků kde řevy hučí,
rytmické, solné jež bičují vlny zádušně,
v bezvládných lidských mocích, řídkých, šlehavých vzduchem
kde mohu do hloubky vzkřiknout vězněným Já!

Řeka

Byla jak dítě — tenký byla pramének
blýskavý mezi hrubozrnným pískem. —

V obrovském tichu bezlidném
ji stará země porodila
pod stromy jmelím zelenými,
pod zešeřenou hloubkou sosen kosmatých,
v obrovském tichu travou zpívala
z vápenných, rozklíněných skal.

Groteskní černé sosny ležely
jak transparenty slunce zažloutlého
na roztřesené její hladině.
Jak černé pijavice tlusté kořeny
a plachý stín jen přišel píti z ní,
co ona slávou zpívala a rytmem žití.

Ó, příliš důvěřivá, zešeřenou nocí,
když za ní lesy dozpívaly píseň,
v měsíčnou pláň se z roklí vylila.
Jak černé, klepající mlýny chytly
ji potměšile v kola groteskní,
že s bolestí v prach roztráštěna hebký
zavyla s šumem bouřně padajíc!

Jak ohromena, po špičkách šla travou,
jak ohromena, tiše po špičkách

do mýti truchlivých, kde stříbro měsíce
v své půdě břízy řídké zapustilo
a v mlhách zešeřených pole rákosná.

Ó, chtěla grandiózní klenbu nebes
a kosmos teplým klidem svítící,
hvězd píseň vyzpívanou Neznámému
roztrásti na své hladině
a slávu noci před zrozeným dnem
a jeho stopu zlatou!?

Tu vyšel první člověk smutný
do světlé záře sunoucích se par,
z mlh tulák vybelhal se plání...
Krvavé hadry sundal z nohou zamodralých
puchem a hnisem, v nichž seděla smrt,
v ni ponořil své rány mokvavé.

A obzor temněl se a temněl v dál,
mhy zhoustly v rovinách, kde jíkal pták,
hnis hřbitovů, puch lidských dědin
zavíval z břehů pohřbů rekviem.

Stružkami tekly kalné nákazy,
v bažinách hnily, z prorvaného dna
jak vředy v ní se vyvalily, luhy,
rozpítý močál vedly uspat v ní,
po větru zaplakalo pohřbů rekviem.

Tu vplula do kloaky města... Okna
svých světél střepy házela jí na hlád'
a čáry domů protáhly se tajemně
na vlnách svrašťelých
a stromy chorou zeleň, kytky se říms načechrané
spouštěly do vln kalných zrcadel.

Tu karikatury bytostí lidských křepčily,
tu vyla píseň bezstarostných veselí,
lidského masa rozvířené orgie
stád spolčených, vklíněných do sebe
společnou bolestí zděděných vin.

Dny, zakuklených mučedníků dlouhé sbory,
na horké dlažbě vydechovaly morově
puchem degenerace zhoustlých mas
nedoživených bytostí.

Zoufalství vedle radosti svítilo z mozků zornicemi
jak lampy shořelé pozdními věky
vysátých duší dlouhou cestou,
kosmickým přerodem bytostí.

A z kloaky města vyšumíc otrávena
si mrtvoly první nesla, v slizu zeleném
je vynesla, šumíc pohřbů rekviem
na teplé písky beznadějných dnů.

Kam jdeš, ó duše moje? V daleku
již nové smutky vidím nořit v tebe
vrcholy nejvyšších svých věží.

Po bílých nocích...

Po bílých nocích táhly černé dny
jak vrány vzduchem krákoravé,
padaly s šumem v prostor bezedný, —
po bílých nocích dny se vlékly tmavé.

Mé byly noci bílé, třesavé,
šílenstvím nadějí se rozepěly,
že vstávaly sny moje churavé
a v travách zahrad mých se procházely.

Dny černé byly však a bídácké,
po prázdných stádech puklým echem znící,
a plny surové a chytrácké
morálky mstivé a morálky bdící.

Duše a luza

I

Bolestně zvrženou píseň
smutnému potomstvu
smutného století
před jitem zpívám.

Zpívám ji v bezhvězdném šeru
století. Zpívám ji věčně.
Odvrácen od luzy. Sobě
také ji zpívám.

Lidská krev dávno v ní zraje
k prolití. Za něco mřítí!
Chce se zas kouřit k slunci,
v tajemný prostor.

Zpívám tu bolestnou píseň:
Tyranům slávu a chválu!
Luze vždy velký je tyran
větší než bůh!

II

Duše, ty pokřtěná svatou
vznešenou anarchií,

ještě tvůj trůn je prázdný,
bezlidná země.

Či už jsi doznala zdrcena,
že nelze nahradit bohů
davům a trpícím srdcím
rozumem čistým?

Že nelze rozsvítit světél
v ubohých lebkách davu,
kde je tma chladná jak v studnách
s mrtvolou na dně?

Ustává raněna často
v revolučním svém vzmachu,
kladivo přestává bušit
nad stropy zemí.

Vyklajíc trůny králů,
budovou železných říší,
papežů zlatými křesly,
umdlívá často.

III

Nebo tam, v obrovských říších,
pod žárem pochodní rudých
bdělých a vztyčených hlídek
přežitých mravů,

surové, ztřísněné krví,
barbarství, začátek bídy
a konec bídy a jádro
bolesti každé

ještě bdí, čekajíc chvíle
zahřmění bubnů a polnic,
poplašné vzepjetí koní
na povel králů,

zase bdí, myslíc již tupě
na smutné zajatce, města
zbořená, na bílé domy
hořící nocí, —

buržoa v dobráckém klidu
mapu tam vykládá dětem,
v županu zeleném schoulen
rukou v ní jezdí.

IV

Pod trůny prodaná luza
v prachu se schyluje. Zbraně,
komonstva, hrozivá vojska
sečtena stojí.

Evropští bozi se rodí
na zádech otrockých davů,

vztyčují v pýše svůj profil
v raženém zlatě.

Pod klenbou pochmurných ministrů
hymny zní tyranům. Luza
za pouhou vzpomínku na ně
tříští si lebky.

Potomek Franků chabý
s usláblou, zmrhanou krví
pod trůnem hroznější síly
cítí se silným.

Opilé nervy se třesou.
Nadšené bulváry pění
uměním svým drobným
tyranů hymny!

A lidstvo poslouchá, poslouchá,
hrozná a vlnivé masy
u starých bohů a trůnů,
vkořteno v zemi.

V

Teskno a pozdě je. Duše,
smutná tvá samota. Věříš
ve svoje vítězství? Duše?
Člověk je podlý!

Bolest tě vyháání z dávných
profanovaných již chrámů.
Od starých bohů, jimž dávno
směješ se v pýše!

V bolestném přerodu časem
železnou budovou zachvíš.
Osvítíš několik mozků
prorockým jasem.

Někdy ta zalehlá píseň
sibiřských dolů mučí.
Krvavý po bitvě večer
kdesi tam dole.

Otřesy želez ji mučí
vězněné myšlenky. Mučí
prodírající se slunce
oštěpů mořem.

Mučí ta zemdlená Evropa
frivolně zpívající,
opilá, zestárlá nevěstka
před chladným jitem.

Moderní Betlém

Zrodil se Kristus, veliký a mocný,
v moderním kdesi, novém Betlémě,
a dřív, než pohnul trůny králů, prodlel
na pouštích, které rostou v člověku.

Ty pouště dlouhé, zprahlé, lidských duší,
z čel pustých davů které zívají,
ty pouště ať již hlupců bez myšlenky,
neb těch, jež v prázdno svedla myšlenka.

Ty pouště, kde jsou písky omrzení,
kde energie lepší vymřely,
ve hlavách jak ovoce nakažených,
pozdními kulturami zemdlených.

Ty sladké pouště hodovníků, v klidu
nad plným stolem kdož se křížují,
i smutné pouště otrhaných sběří,
hlad po nichž kráčí s karavanou vražd.

Pijáků pouště, kde v rozvátých stínech
chiméry lezou v parách zelených
a v blátivých a rozmrazených říjnech
strhané listí padá z duše jich,

šílenců pouště, groteskní kde tvary
a zalidnění světů neznámých,

boháčů pouště, pyramidy zlata
kde poslušní svážejí otroci.

Radostné pouště i ty černé pouště,
ty černé zoufalých a hladových,
radostné těch, kdož přišli pokupovat
vše, kněze, krále, vrahy, nevěstky, —

ty všechny pouště v tkáně mozku vryté
on procházel a všude četl v nich:
Já přišel vítězit! Já rezignovat!
Já génij! Dědičný já král! Já vrah! —

Když vyvésti chtěl z hrozných pouští všechny:
ti bídní kráčeli mu po stopách,
jich zapomenutý, uhnílý prapor
se pohnul na planinách nových snů.

Jen ti, v svých pouštích radostných a blbých
u plných stolů při pobožnostech,
v hereditárních, staroslavných zvycích,
ti nehnuli se. A ti zůstali.

Dvě noci

I

Od hor jde vysokých s přesností kyvadla.
Obrovská, zamlklá, smutná a tmavá
přes nedohledný jde obzor mlhavý.
Uhasla světla, ty hlídače ctnosti,
vzbudila pohlaví na ložích tisíci,
v zběsilých rytmech bouřící krve.

Ženám (jež spustily na šíje vlasy),
uspaným chabnutím vyhřměné slasti,
přivírá tiše zarudlá víčka.
Bázkově dotkne se uvadlých prsů.
Jak blázen tichý se odplíží chladně.
A zas jde hřbitovy, spadlými listy,
starých měst branami, přes hory, moře.

II

Jak hýřila luza! Hýřila v onu noc šedivou,
že umíral rok dle špinavých kalendárií.
V tu masu napilou, páchnoucí, punčem kouřícím třeštivou,
noc, vzbudíc se, mrazila znuděných do orgií.

Jak starým vše! Též se nudila s duší jak patrnou truchlivou
noc, kterou vzbudil šum davů a křiky, jež echem tmou bijí.

Na slizkou chlípnost nahoty ženské v hodinu vášnivou
mdle zřela, ponuře v stíny průsvitných žaluzií,

a byla bez hvězd, tichá a studená, jako vězení,
hnus, odmítnutí, těžká nenávist, záměr zlý
v ní podloudně klíčil a výsměšek v jejím mlčení,

a pohrdání dětmi světla lživého, hračkami jich,
a jejich pláčem a jejich radostí, znavil ji hřích,
jich vážné pravdy i žert jich oplzlý.

Bizarní sen

Já řekl jí: „Nemůžem ničeho čekat od tohoto žití,
od země této a od těchto nebes a od těchto svatých.
Mně hnusny jsou dnešky, kam minulost výsměšné
ozvěny hází,
pojd' se mnou, nejdražší, svět jiný znám, zjevil se mé duši.“

A řekl jsem: „Rozluč se se vším a odejdem (jakoby nic),
když matka spí a otec v krčmě a když páchne město blátem.
Po špičkách... Odhodím zbraň, tu, kterou jsem chystal v horečce
na svou i na tvoji hlavu... Tak... Teď jsem ji zahodil navždy!

Tak vedle mne, s mou srostlá bolestí a vášní a hrůzou a extází,
ty půjdeš. A vzpomenout chraň se skrčených lidí,
těch plazů s myšlenkami ctihodně starými,
ty musíš opustit starou zem, ty musíš přerušit všechny svazky.“

Ač plakala a rty se chvěly (zpozdilá!), připravila se k noci,
přec šla a každý krok váhala, slouchala vzlykajíc chvíli
oddech matky, když klaply dveře, — vzpomněla
dávných přítelkyň
a tanečních sálů a jarního večera u řeky blíže rodných lesů.

„Eh,“ řekl jsem, „takhle nelze jít s přítěží prokletých vzpomínek!
To jsou ještě výpary bahnisk, na nichž rostly naše duše.
Nezapomeň, co špatného obmýšlel s tebou svět,
cos vyplakala slz,
nezapomeň ran prokletých rukou a smíchu profanujících!

Neb že tě od mládí oblékali jako loutku pro hračku mužů,
pro domácí rozkoš břichopásků a vilná těla měšťáků!
Nezapomeň, kterak chtěli, aby tvá duše byla slabá, slabá,
pod dechem hříchu aby hledala Krista a Marii!

Nechceš zapomenout?...“ Už dlouho jdeme spolu.

Minuly noci a dny,
kráčíme přes hory a vyhýbáme se příbytkům lidským.
Tam, kde jmelí visí ze sosen, tam, kde měsíc visí tmou,
tam jde se nejlépe, tam jsou nejvyšší sny a nejrozkvetlejší.

„Proč ještě pláčeš? Což nevěříš v nový život na jiných světech?“
Aby neplakala, když jsem ji vedl přes úhory, lesy, přes vody,
pohádky budoucích kras a neznámých, tušených krajů,
pod světlem večera stříbrným lhat jsem jí počal.

A tak jsme šli. A přišli k lodím. Bylo to truchlivé moře
a země podivná, město s šedými světly bledými
a okny slepými a věžmi s vrcholy v oblacích,
a ved jsem ji k lodi a poručil odvésti v neznámé světy.

Byl v ní jen známý kapitán, tisíce žhavými instinkty
zdál se řídit loď a neznámo jeho mi jméno,
je-li Osud-mstitel neb Osud-vysvoboditel,
nehlesl ani slovem, jen hluboce k zemi se klonil.

Byl v ní jen starý kapitán, známý mi z mystických zjevení;
prostorem neuvědomělých kras my jeli hořícím obzorem.
Ha, ha, já smál se, vida ji jasnit se po dlouhé době,
a poručil jeti jako bleskem, bezpečem, daleko od lidí.

A jedeme a jedeme... Vzduch, par cinobrových plný,
zchlad náhle a zšedl (poznal jsem, že nás šálí ten starý).
Jeho moudré, poslušné oči kmitaly nejistým
zlomyslným bleskem,
když uklonil se k zemi a řekl: „Ihned přistanem k cíli...“

„Tu je ta zem,“ řekl potom s potouchlým, lstivým úsměvem
a ukázal na bledý pruh, jenž mrtvě se probíral z oblaků.
„Lžeš, pse! Tam je zase týž člověk,“ křiknul jsem vztekle,
„vidím jeřáby na březích, skla domů lesknout se v slunci!

Tys jedním z lidské té spřeže, přiznej se, bazilišku,
zabiju tě, pse, vtělené ty zlo, podvodný kramáři!“
Poklonil se, zadrkotav zuby. Vtom bledý pruh země zas zmizel
a zase na cestu dalekou od světa lidí jsme jeli.

Dny prchly a hrůza čekání marného visela na našich srdcích,
my seděli v objetí a ona plakala, šeptajíc o dávných dnech.
„Víš, kterak v létě dřímal soumrak nad teplými lukami,
stříbrné světlo se třáslo nad tichem tajemných pěšin?“

„Vidíš ty pse, zas vzpomíná,“ křik jsem. Zlověstně mlčel
stařík nad svou buzolou (drzý, k vraždě mě sváděl).
„Zas pláče, pse, jed' rychle, kde v podvědomí svítá,
a kde je radost a hudba a krvavé květy kde voní!“

Dny prchaly a noci se šerily. Zřel jsem: Vlasy jí zbělely,
snad hrůzou, vlny jak ponuře praskaly o boky prohnílé lodi.
„Vidíš, jak vlasy jí zbělely?“ zoufal jsem, „vidíš, prokletý starče,
i tys mě oklamal, nevěřím tobě, nevěřím, ne, již nevěřím!“

I zabil jsem jej ranou ukrutnou, licoměrného ďábla;
paluba houkla pádem a jako smích skříplo to v lanech.
„Teď už nás neklame návratem k proklaté zemi!
Neznal světů zjevení... Umřem? Ah, takto žítí!

Oh, marně prosíš, nikdy se nevrátím k zemi, ne, nevrátím,
zkaziv tvoji mladost, tvé štěstí a naděje k zemi přirostlé!
A zkaziv duši tvou očekáváním světla, které nepřichází,
nevrátím tě již zemi, kterou proklínám, kolébku zla!

Nezbývá než dočkat se neb umřít v šíleném objetí
na opuštěné lodi na moři mrtvě zeleném.
A neplač přec, nezvikláš mě, moje vůle je pevná,
i to je štěstím, umřít daleko od bídné země!“

Agónie

Ta smutná rovina, dny jednotvárné v ní
a mrtvo. Bez přátel. To mrtvo beznervní!

Tam vzadu ledovců chlad splývá přes bažiny
a modře fialové hází stíny.

Ve třtinách zdupaných, štít zlomen pod hlavou,
v ní ránu hořící a hnisem krvavou,

dnů, nocí necítím, co šumí zdlouhavě
krev moje, crčí hořce ve trávě,

zbraň slizká žoldáků v mém mase vbodnutá,
kopyta ořů zvoní okutá.

Necítím plivnutí těch lotrů, kteří šli
a z bílých rouch mne vysvlékli,

ni duté, příšerné klování zobanů
posměšně ironických havranů. —

Žluté květy

Role smrti ve tmách žloutnou,
kraj se chvěje smutků loutnou.
Kdosi šel a utrh květ,
tisk jej na horečný ret.

Starci ještě na mezích
víno pijí po doušcích,
měsíc sklouzá po jich vlasu,
v prsů svislém zvadlém masu.

Ještě chvíli posedět —
na něco se zahledět —
ještě se jim v pole nechce.
Žluté květy šumí lehce. —

Nechce se jim umřít. Nechce.

Meditace

Vím, západ hasne obavou před příštím dnem
a před novou vegetací květ starý uvadne chladem.
Sny, všechny sny zmlknou před nových duší snem
a ve chrámech Bůh se zachvěje před nových Bohů vpádem.

To bude ticho a teskno a prázdno! Já včera rozvítý
až půjdu a poznám, že odkvétám právě dneska.
A zamknu svůj chrám a zvony mé budou rozlity
a světla má nebudou hořet a prázdna bude má stezka.

Smutek satanův

Pustá noc táhla krajinu svou černou
v splynulých stínech pod zarudlým nebem,
co satan nad bahnisky mrtvých samot
se snášel rozpjatý a temně fosforečný,
hrozný a mlčenlivý.

V daleku života odlesk mltný hořel
nad tichem bílých měst, požívačných měst.
Tam bujně trylkovala pouliční píseň dneška,
mísíc se s rozraženými vzkřeky zoufalé úzkosti,
s hukotem černého, nesmírného moře
věčné a nekonečné bídy.

V zamyšlení satan pohlížel
bezhvězdnou dálkou. Smutek hlodal v něm,
neb umdlel již u vymyšlení zla.

Dávno už dokonán, dávno
poslední jeho triumf. Poslední jeho triumf!
To nebylo tehdy, kdy seštvál člověčenstvo
vraždit se pro víru ukřižovaného,
ani tehdy, kdy hroudami zlata
zatarasil cesty ubohých k mocným,
ale jen jednou vykvetl v tvůrčí chvíli
negace, vzdoru, největší jeho triumf:
V nízké ženě kdy vzbudil nenávist k duši,
k duši, jež silnou být chtěla, objímat dálky,

v záhadách tajemství postřehnout oddech boha,
najít jej posléz a spojit se navždy s ním
proti němu, proti němu, satanu.

To byl jeho triumf, největší triumf tenkrát.

Ba učinil slabým navždy
svého nepřítele s věčně zaťatou pěstí,
smutného muže,
a bázliv před jeho rozžhavenou duší
zachechtal se teprve pln jistoty,
když podařilo se mu tenkrát
usláblou, zničenou, připoutat ji navždy,
otrockou láskou pokořit ji před tělem ženy
a otrávit ji prázdnotou její krásy,
když viděl ji přísát se na bílém hrdle ženy
s rezignací pozvolného umírání
a hasnout u jejích nahých boků jako jepici
před západem slunce.

A to byl jeho poslední, největší triumf.

Kondor

Dr. A. Štolcovi

Bída sedí v srdci mém.
Zase starší nežli loni,
zas má delší pářata,
zas má oči sinavější,
zvýšila se, shrabila.

(Kolem oken protáhly se
mlhy prosincových nocí.)

Zase starší, děsnější,
moudřejší zas, pomalejší,
studenější, beze slov
rozdírá mé srdce drápem,
jak zelený drahokam
zimničné jí oko hoří,
sychravá je, monotónní.

Chvíli usne, nehne se,
jenom tíží a jen bolí.
Pak se vztyčí, protáhne
kondor starý, slepý, dravý,
zdvihne křídla popelavá,
otřes jejich vzkřísí vzduch,
vzkřísí echa, pluje těžce
nad městy a rovinami,
nad horami šerých věků,

pod hvězdami prochládlými
v obzoru jak přízrak tmavý,
vzdaluje se, vzdaluje.

Vzdaluje a vzdaluje — — —

Zas se vrací; zase tíží;
hladovější, zkušenější,
novou bolest přináší
chycenou na lidských prazích
a své drápy krvavé
ustydlé tou dlouhou cestou
hřeje si v mém horkém srdci.

Zase sedí v srdci mém,
podřimuje, hlavou kývá,
zase starší nežli loni.

Jen když prosté duše přijdou
se smíchem tak bouřlivým,
jen když řinkne číše s vínem,
žena láskou zapláče,
divoce mé čelo zlobá: —

tu se vztyčí v srdci mém,
zdvihne křídla, vzbouzí echa,
odletí.

A nepřekáží. —

Ale když se vrátí zas,
hladovější, zkušenější,
hněvnější je, ponuřejší
a má drápy krvavější.

Umění severu

Já slyšel jsem zpěv houslí severních,
kdo obrovský hrál k zemím skloněný
bizarní úzkost nad vším živoucím,
šlehavým vichrem rozšlehaný žal.

Jih spal již. Přírodou rozhýčkán, tlel
po létech středověku. Vadly formy.
Lenivou krví sladké křesťanství
truchlivé zmalátnění rozkládalo.

Duch severu však ještě tvořil, stál,
duch myslící, a zápasící posud,
smršť bouřných protiv na svých houslích hrál.

Nenávist k ženě, sebezbožnění,
zpod smyčce sršel v mlhy přechodní
děšť jisker hledajících pochodní.

Pastorále

Dnes vlny noci nechám buráct,
v snů bítí břeh a sporý na něm květ,
myšlenky pustím do pohoří snů
a v tichu tom se ani nepohnu.

Na pastvy zelené ať večer jdou
neznámých střelců tichou krajinou,
mnohé se vrátí těžce zraněny
a mnohé budou navždy ztraceny.

Až lampa pozdní nocí dohoří,
psa černého v snů vyšlu pohoří,
psa žalu, který, sluchy zdvižené,
je nazpět řadou dlouhou přiřzene.

Vyšel jsem v přítmí...

Vyšel jsem v přítmí. Válečný čas byl. A země
voněla bouří a spláchnuta deštěm bujela všady.
Psi vyli zavřeni v těsných stájích odbyté kultury,
bezvládní duší když táhlo, táhlo starými městy.

Psi světa starého, vyhnílé, napuchlé zdvihali oči
od kostí, na nichž leželi. Vyli tak časem v dálku.
Táhli jsme neslyšně městy a prolínali jsme zdi,
přebarvili jsme vody a nasákli do vůně květů.

Psali jsme Memento na chrámy, příkrá cimbuří hradů,
na dvěře ložnic. Byl válečný čas. A země
prolnutá námi se černala před jarem příštích věků.
V mlhách jsme přes města táhli za zpěvu budoucích žalmů.

THEODORU MOMMSENOVI

Tobě, jenž jsi zákeřně udeřil můj národ, hrabivý starče,
zesurovělý, ješitný! Tobě, nad samým hrobem,
bastarde zpupnosti římských cízarů a vítězné Germánie,
tobě, slavomamem zaslepený starče,
zpívám vzteklou píseň barbara, úderem kopyt probuzeného!
Kovovými ranami
s opovržením biju ve tvou svraščelou tvář,
bestiální fanatiku ukrutného císařství,
v tvé zkornatělé spánky biju, v odulé Neronovské pysky biju,
pokryté pěnou bezmocného vzteku!

„Rozum“ tedy našel jsi v rozvalinách Říma,
jenž chce teď skupovat jateční maso,
a třískat do lebek spoutaných a přemožených obětí?
Pro tvé sjednocené impérium pokořit hordy otroků,
které rád vídals v triumfálním průvodu zdeptané,
pokořené římskými cízary, hordy otroků,
jež možno přetvořit v prodajné žoldnéře k službě impéria?

Zpupný hlasateli otroctví!
Dále nevidíš než na rozkvetlé vrcholy svojí vlasti
a všechno ostatní cynicky toužíš rozšlapat
válečnými vozy dobyvatelů,
surovou jejich nohou?
Teď, po triumfech válečných tvého impéria
zachtělo se ti ostatní Evropu pokořovat,
pokořovat, pokořovat, bídne pokořovat,

k anektování vyhlédnuté otroky, hnůj k omlazení
sehnat do triumfálního průvodu jako zvěř,
a z domnělých barbarů nadělati žoldněřů
impéria, tvého nenasytného impéria!

Ale již jednou, dávno,
nepřijavše rozměklého rozumu tvého Luthera,
reformátora klidu spokojeně tloustnoucích měšťáků,
plodících děti s bohabojnými samicemi,
svobodu potlačujících,
nepřijímáme ani tvého surového, senilního rozumu!
On nehoří pro naši ani všelidskou bolest!
V něm není té čistoty, umřítí za své přesvědčení!
V něm není vzplanutí vášně mučedníka kostnického!

A proto, zesurovělý starče,
ve službách znásilňujícího impéria zešedivělý,
jehož krutému rozumu jsou skryta mystéria utlačených duší,
co ti teď platna tvoje věda a tvoje ctihodné šediny?
Tvůj ubohý rozum nepochopil světla spravedlnosti,
ni rozkoše seburčení omladlých národů,
nepochopil, že stará kultura nesmí zotročovat,
má-li hrát a svítit
a nemá-li býti jen krutou a tížící
obrovskou koulí galejního otroka!
Co platny ti ctihodné šediny, když žvatláš senilní fráze,
starče, stojící nad hrobem,
když zapomněls hlásat usmíření a lidskost,
zhynutí nadvlád a záští,
když zapomněls usmířit se světem křehkou svou bytost

a ukončit modlitbou všeobrodného soucitu?
Co platny ti ctihodné šediny, když sloužíš tmě,
v době, kdy hladoví všelidskou bolestí miliony otroků
a tlukou na brány obrození,
když ulicemi starých měst projíždí bezvládní duší,
smějící se tvému císařství,
když z utlačených otroků všech kast a všech národů
jiskří se první pochodně lidskosti,
tak právě jak ze středu barbarů, narážených na kůly Neronovy
vyzářilo světlo křesťanství?
Ony nad tvým hrobem, který si zapamatují vnuci,
budou svítit, pochodně žhavé, do tvých slepých očí,
a obnaží tvá slova, v nichž zpečetěn úpadek tvé rasy, —
— dříve však já, s odvetou zhrdavou,
vyvřelou na smutném poli zdeptané přítomnosti,
přicházím na pokraj tvého hrobu,
a házím ji za tebou, starče despotický,
aby tě výčitkou drtící tížila věčně, věčně.

Ediční poznámka

Tato e-kniha přejímá text sbírky *Vybouřené smutky* tak, jak byla vydána nakladatelstvím Aventinum (Otakar Štorch-Marien) v Praze v roce 1922 (3. vydání) jako 2. svazek edice Díla Antonína Sovy.

Při převodu díla do elektronické podoby jsme provedli aktualizace pravopisu podle současné normy, zejména v oblasti psaní slov cizího původu (*titán, rytmem, tramvaj, bonviváni, siluetu* m. *titan, rhytmem, tramway, bonvivanti, silhouettu* aj.), spřežek (*sbohem, zpod* m. s *Bohem, z pod* a další), velkých písmen (*kostnického* m. *Kostnického*; velká písmena u pojmů s možným symbolickým výkladem zachováváme; častou úpravou je doplnění velkého písmena na začátku výpovědi po výpustce) a psaní předložek a předpon *s/z* a *vz* (*zhasla, skoupit, vzbudíc* m. *shasla, zkoupit, zbudíc* aj.). Upravujeme též psaní zdvojených souhlásek (*přisál, stranická* m. *přissál, strannická* aj.), feminin typu *kost* (*smrt, bolest, chuť* m. *smrtě, bolestě, chutě* aj.) a dalších jednotlivých jevů z oblasti kvality hlásek (*přece, lechtáte* m. *předce, lehtáte*). Kvantitu hlásek odlišnou od dnešního úzu ponecháváme bez úprav (*luza, myšlénka* aj.). Drobné úpravy jsme provedli též z hlediska interpunkce (zejména odstranění apostrofů, doplnění čárek mezi větnými celky apod.).

Redakce MKP

Antonín Sova
Vybouřené smutky

Edice Poezie

Ilustrace na obálce z Pixabay.com

Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 2. elektronické vydání
Verze 1.0 z 8. 11. 2024

ISBN 978-80-274-4219-5 (epub)

ISBN 978-80-274-4220-1 (pdf)

ISBN 978-80-274-4221-8 (prc)